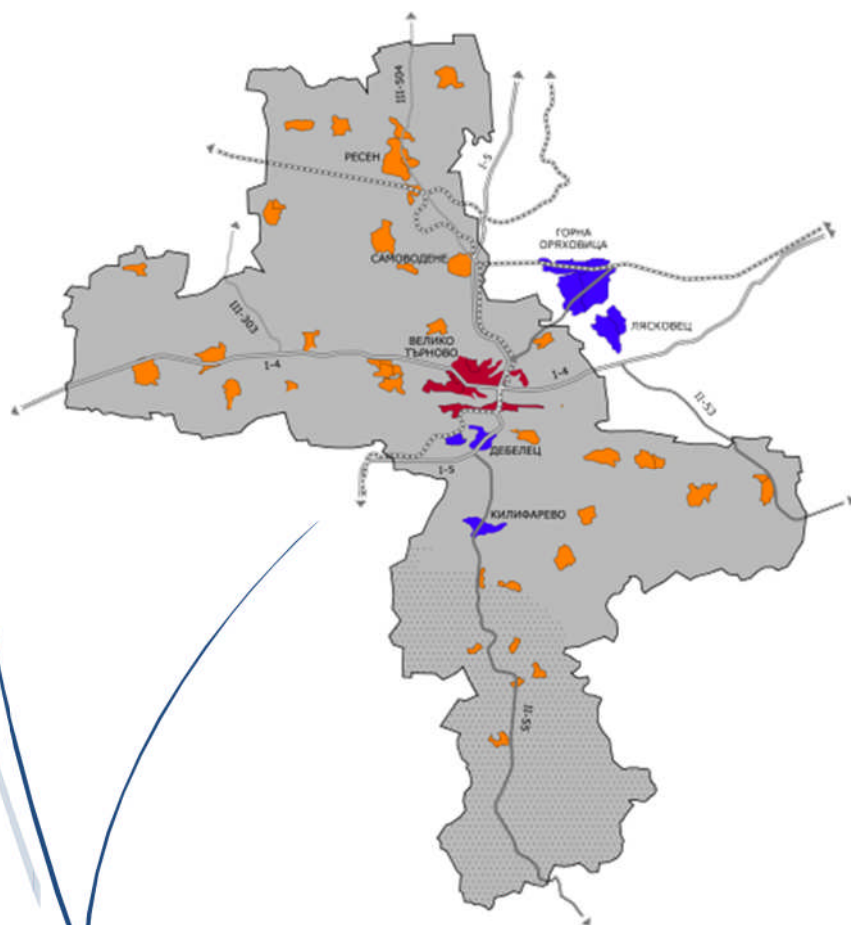

ОБЩИНА ВЕЛИКО ТЪРНОВО

2021 г.

ПОСЛЕДВАЩА ОЦЕНКА НА ОБЩИНСКИ ПЛАН ЗА РАЗВИТИЕ (ОПР) НА ОБЩИНА ВЕЛИКО ТЪРНОВО ЗА ПЕРИОДА 2014-2020

Съдържание

ВЪВЕДЕНИЕ	3
I. ОЦЕНКА НА СТЕПЕНТА НА ПОСТИГАНЕ НА ЦЕЛИТЕ И ПРИОРИТЕТИТЕ	8
II. ОЦЕНКА НА ОБЩОТО ВЪЗДЕЙСТВИЕ	63
III. ОЦЕНКА НА ЕФЕКТИВНОСТТА И ЕФИКАСНОСТТА НА ИЗПОЛЗВАНИТЕ РЕСУРСИ	66
IV. ИЗВОДИ И ПРЕПОРЪКИ ОТНОСНО ПРОВЕЖДАНЕТО НА ПОЛИТИКАТА ЗА РЕГИОНАЛНО И МЕСТНО РАЗВИТИЕ	72

СПИСЪК НА ИЗПОЛЗВАНИТЕ СЪКРАЩЕНИЯ

АСП	Агенция за социално подпомагане
БФП	Безвъзмездна финансова помощ
ЕС	Европейски съюз
ЗРР	Закон за регионалното развитие
ИПГВР	Интегриран план за градско възстановяване и развитие
ИСУН	Информационна система за управление и наблюдение на средствата от ЕС в България 2020.
НИНКН	Националният институт за недвижимо културно наследство
НПЕЕМФЖ	Национална програма за енергийна ефективност на многофамилни жилищни сгради
С	Сгради
НСИ	Национален статистически институт
ОПИК	Оперативна програма „Иновации и конкурентоспособност“
ОПРР	Оперативна програма „Региони в развитие“ 2014-2020
ОПРЧР	Оперативна програма „Развитие на човешките ресурси“ 2014-2020 г.
ОПР	Общински план за развитие
ОУП	Общ устройствен план
ПИРО	План за интегрирано развитие на община
ПО	Приоритетна област
ПУП	Подробен устройствен план
РИМ	Регионален исторически музей
ФМ на ЕИП	Финансовия механизъм на Европейското икономическо пространство

СПИСЪК НА ТАБЛИЦИТЕ В ТЕКСТА

- Таблица 1. Приоритетни области на ОПР
- Таблица 2. Индикатори за въздействие
- Таблица 3. Индикатори за резултат

СПИСЪК НА ФИГУРИТЕ В ТЕКСТА

- Фигура 1. Брой проекти, включени в последващата оценка.
- Фигура 2. Обвързаност между приоритет 1., мерки и проекти
- Фигура 3. Обвързаност между приоритет 2., мерки и проекти
- Фигура 4. Обвързаност между приоритет 3., мерки и проекти
- Фигура 5. Обвързаност между приоритет 4., мерки и проекти
- Фигура 6. Обвързаност между приоритет 5., мерки и проекти
- Фигура 7. Обвързаност между приоритет 6., мерки и проекти
- Фигура 8. Подход и структура на стратегическата част на ОПР
- Фигура 9. Финансово изпълнение на проектите в ОПР по приоритети
- Фигура 10. Финансово изпълнение на ОПР по приоритетни области в хил.лв.
- Фигура 11. Разпределение на финансовите ресурси по източници общо за ОПР
- Фигура 12. Разпределение на финансовите ресурси по източници и приоритети

ВЪВЕДЕНИЕ

Настоящият документ е приет с Решение № 526/25.03.2021 г. на Великотърновски общински съвет

Последващата оценка на Общинския план за развитие на община Велико Търново е разработена в съответствие с чл. 34, ал.1 и ал.2 от Закона за регионалното развитие (ЗРР). Последващата оценка е част от триадата оценки – „предварителна – междинна – последваща“, като всяка от тези функции от предходната се стреми да подобри качеството на съответния стратегически документ, като и резултатността в постигане на целите му. Настоящата последваща оценка на Общинския план за развитие на Община Велико Търново обхваща периода на неговото действие от 2014 до 2020г. Същевременно в момента се изработва План за интегрирано развитие на общината за новия програмен период 2021-2027г., в който следва да се отчетат изводите и препоръките от настояща последваща оценка. Така се осигурява приемственост и се осигурява последователност в политиката за развитие на общината.

Цели

Целта е да се изготви независима и обективна последваща оценка на Общински план за развитие на Община Велико Търново за периода 2014-2020 г., в съответствие с нормативните изисквания за обхват и качество, в съответствие с изискванията на Закона за регионалното развитие и на Правилника за неговото прилагане.

Обект

Документът разглежда територията на община Велико Търново, включително строителните граници и землищата на всички населени места. Територията на община Велико Търново е специфична комбинация от трите града Велико Търново, Дебелец и Килифарево (т. нар. триградие) и други 86 населени места, от които 26% са обезлюдени. Спецификата се допълва от контрастите между населените места в равнинната и старопланинската част на общината.

Предмет

Предмет на разработката е многостранното развитие на община Велико Търново, свързано с изпълнението на проекти и инициативи с принос към стратегията и програмата за реализация на ОПР. Докато общинският план анализира и оценява състоянието и тенденциите на развитие в общината, междинната оценка обхваща социално-икономическото развитие от гледна точка на изпълнението на ОПР, то последващата оценка анализира и оценява пълния обхват на изпълнение на ОПР до 2020г. с натрупване от междинната оценка и извежда констатации за следващия

програмен период. Оценката разглежда инвестициите по определените в плана приоритети, като направените анализи акцентират върху проектните дейности и не разглеждат резултатите от изпълнението на основните и регулярни дейности на общинската администрация.

Отчетен период

Последваща оценка изследва общинското развитие в периода между 2014 и 2020 година. Фокусът е поставен върху проекти, инициативи и резултати, които са реализирани или са в процес на реализация между разработването на Общинския план за развитие (месец март 2014 г.), извършената междинна оценка (2016 г.) и крайния период на действие на плана (2020г.). Проекти, които са изпълнявани преди изготвянето на ОПР и в този смисъл са част от рамката на Общинския план за периода 2007-2013 г., не са отчетени в настоящия документ.

Процес по разработване, наблюдение и оценка

Общинският план за развитие на Община Велико Търново за периода 2014–2020 г. е разработен през 2014 г. в съответствие с изискванията на Закона за регионално развитие от 2013г. и Правилника за неговото прилагане и е приет с Решение № 1136 на Великотърновски общински съвет от 28.05.2014 г. Обширният социално-икономически анализ е обобщен в кратък SWOT анализ, който заедно с резултатите от публични дискусии и анкети извежда аргументите за стратегията на ОПР. Неговата структура включва визия, разгърната в четири стратегически цели и шест приоритетни области. Визията и целите изразяват желаното бъдещо състояние на общината, докато приоритетните области представят необходимите усилия на общинската администрация и нейните партньори за постигането на това състояние. Формулирането на стратегията се основава на т. нар. „интегриран подход”, при който отделните приоритетни области не са дефинирани като ограничен сектор, а като комплекс от допълващи се теми. По идентичен начин, отделните приоритети и техните проекти създават съвместни резултати и продукти в търсенето на обща добавена стойност за общината. Приоритетните области включват мерки и конкретни проекти, като проектите са остойностени и обобщени в индикативната финансова таблица на ОПР. Неразделна част от документа са и инструментите за неговото наблюдение и оценка, включително планирани индикатори и порядък от действия. Важна роля сред тях заема разработването на Междинната оценка.

Междинната оценка е нормативно планирана за средата на програмния период – 2017 г. и е приета с Решение на Великотърновски общински съвет № 629/27.04.2017 год. Нейната роля е да анализира и оцени изпълнението на общинския план в първата половина от неговия период на действие, след което да формулира

необходимите препоръки за корекции през следващите години. Значението на Междинната оценка е свързано с две главни направления:

(1) оптимизиране съдържанието и изпълнението на ОПР до края на програмния период;

(2) осигуряване на основа за изготвянето на Последваща оценка и на ОПР 2021-2027.

Последващата оценка е изготвена с натрупване от 2014 г. и включва и резултатите от Междинната оценка. По този начин констатациите на настоящия документ са неразделна част от общата оценка на общинското управление между 2014 и 2020 г. Констатациите на **Последващата оценка** са основа за **стратегическото планиране през следващия програмен период**.

Структура

Законово регламентираното съдържание на ОПР включва:

1. оценка на степента на постигане целите и устойчивостта на резултатите;
2. оценка на общото въздействие;
3. оценка на ефективността и ефикасността на използваните ресурси;
4. изводи и препоръки относно провеждането на политиката за регионално и местно развитие.

Първите три елемента са свързани с анализ и оценка на различните аспекти от изпълнението на ОПР, докато финалният включва изводи и препоръки, относно стратегическото планиране за следващия програмен период.

Първият елемент е свързан с общ преглед на **проектите и инициативите** с принос към плана – реализирани или в процес на реализация в рамките на отчетния период. Систематизирани са различни проекти и инициативи и е определена тяхната принадлежност към приоритетните области. Първата преценка завършва с идентифициране на неизпълнени ключови проекти и мерки, които не са подплатени с конкретни реализации.

Вторият компонент оценява степента в изпълнението на целите и приоритетните области, като надгражда оценката на първоначалните резултати. Стойностите на систематизираните проекти и инициативи са обобщени в обща финансова оценка за изпълнението на ОПР. В този елемент са сравнени актуалните и целевите стойности на индикаторите от ОПР.

Преценката на ефективността и ефикасността на изпълнението се аргументира от съотношението между направените разходи и постигнатите ползи в рамките на целите и приоритетните области на ОПР. Този трети компонент синтезира информацията за проектите и индикаторите от предните части и добавя обзор на предприетите действия по изпълнението и наблюдението на ОПР – основна предпоставка за ефикасност и ефективност в управлението.

Четвъртият елемент отразява най-важните констатации относно идентифицираните проблемни области и ограничители на развитието на местно ниво, попречили на изпълнението на ОПР. Изводите са ориентирани спрямо трите

основни теми в оценката: проекти и инициативи; индикатори; действия по изпълнението и наблюдението на плана.

Конкретните препоръки са базирани на изводите и са насочени към процеса на програмиране на следващия програмен период 2021-2027г.

Използвани методи

Основният метод за набиране и обработка на информацията е документалното проучване, което включва:

- ✓ Проучване на актове, документи, доклади и друга информация - преглед на всички изброени документи, имащи отношение към изпълнението на целите и проектите в ОПР;
- ✓ Филтриране на информацията от проучените документи - определяне на каква точно информация ще се ползва от всеки документ и с каква цел;
- ✓ Въвеждане на така филтрираната информация в Програмата за изпълнение на ОПР;
- ✓ Обобщаване на информацията на по-горно ниво;
- ✓ Представяне на обобщената информация в графичен и табличен вид за по-лесно визуализиране и възприемане на резултатите от оценката.

Методите за обобщение, интерпретиране и анализ на данните включват:

- ✓ Извършване на експертна оценка по приоритетни области: 1. Градове и фокуси на растеж; 2. Села и периферни територии; 3. Равни възможности; 4. Ресурси и продукция; 5. Наследство и туризъм; 6. Управление, партньорства и връзки
- ✓ Извършване на количествен и качествен анализ. За целта е използван инструментариум за прилагане на определени критерии (в зависимост от конкретните цели), които характеризират качеството на изпълнението на ОПР към неговото финално отчитане.
- ✓ Използваният подход за отчитане изпълнението на ОПР се базира на структурирано, систематично и многократно събиране, обработка, обобщение, интерпретиране, анализ и представяне на информацията.
- ✓ При обработване на резултатите са взети под внимание резултатите от Междинната оценка на ОПР и на Финалния доклад – отчет за изпълнение на Интегрирания план за градско възстановяване и развитие 2014-2020г. на град Велико Търново.

I. ОЦЕНКА НА СТЕПЕНТА НА ПОСТИГАНЕ НА ЦЕЛИТЕ И ПРИОРИТЕТИТЕ

Обща характеристика на изпълнените проекти

Оценката на първоначалните резултати се основава на **списък с проектите**, включени в ОПР за периода 2014-2020г. на община Велико Търново, разработен и попълнен за целите на Последващата оценка, резултатите от Междинната оценка, отчети за изпълнението на **Мандатната програма** на кмета на общината за 2014-2020 г., отчети за изпълнението на **Инвестиционната програма** (отчитане на капиталовите разходи) за 2014-2020 г. и обобщение на частни проекти и инвестиции с отношение към ОПР от ИСУН2020. Основните източници на информация са допълнени с по-детайлно проучване на единични проекти с оглед точно определяне на тяхното съответствие с приоритетните области и мерки на общинския план. В обхвата на оценката са включени само проекти, които към края на 2020г. са изпълнени или са в процес на изпълнение.

Независимо, че някои от проектите са в процес на оценка или се очаква подписване на договор за финансиране, то за тях е отчетена липса на напредък.

Принос на Последващата оценка е систематизирането на всички разгледани проекти и инициативи, заедно с посочване на техните основни характеристики. В следващата таблица е направен обзор на резултатите от гледна точка на тяхната принадлежност и насоченост към шестте приоритетни области на плана.

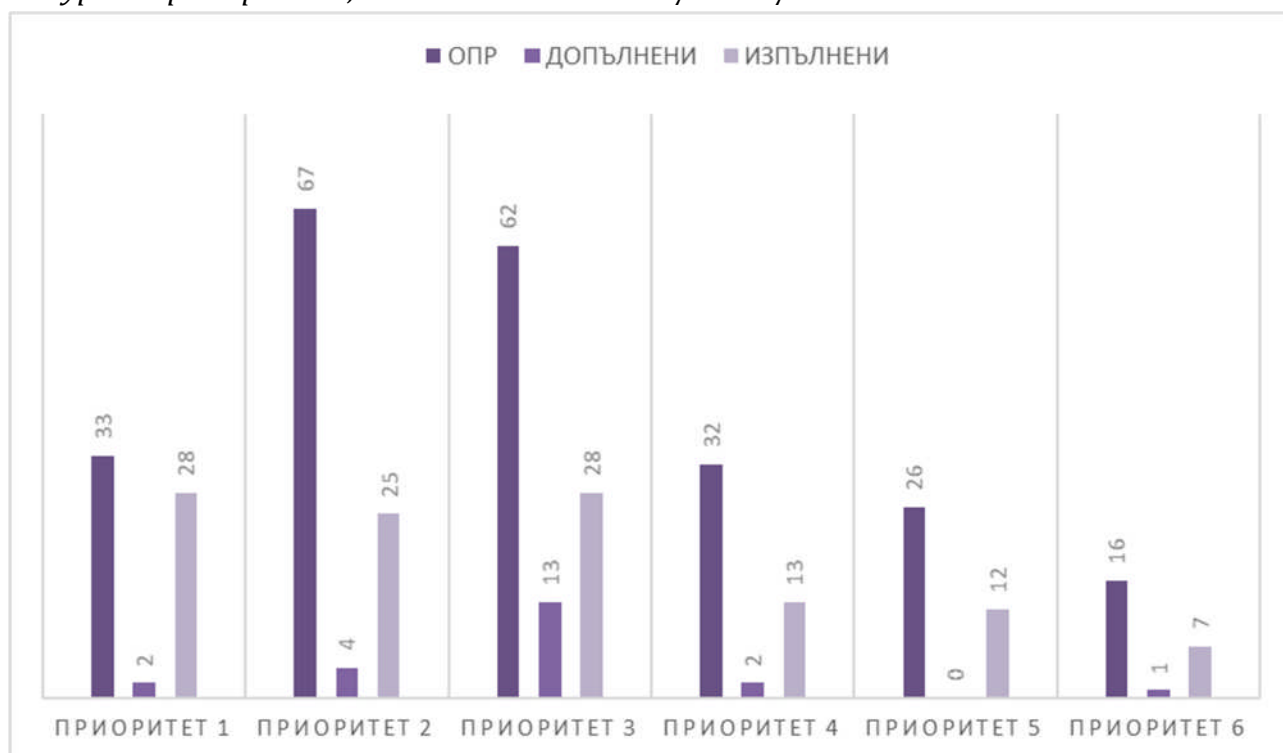
Таблица 1. Приоритетни области на ОПР

Приоритетни области	Обхват
1. Градове и фокуси на растеж	Транспортна инфраструктура и свързаност; Индустриални зони; Публични открити пространства (пешеходни пространства, градини, спортни и детски площадки) и сгради; Научно-изследователска дейност; Градски маркетинг
2. Села и периферни територии	Осигуряване на финансови ресурси; Транспортна инфраструктура и свързаност; Водоснабдяване; Публични открити пространства и сгради; Социални дейности; Културен живот
3. Равни възможности	Социална и здравна инфраструктури; Социално включване; Осигуряване на заетост; Образователна инфраструктура; „Учене през целия живот”

4. Ресурси и продукция	Канализационна система; Енергийна ефективност; Привличане на частни инвестиции и инициативи; Общинска собственост
5. Наследство и туризъм	Културно наследство и архитектурни ансамбли; Крайбрежие на река Янтра; Обновени пространства за културни дейности; Туристически маршрути; Природно наследство
6. Управление, партньорства и връзки	Електронно управление и ГИС платформа; Партньорски модел за взимане на решения и изпълнение на проекти; Диалог между администрация и общественост; Междубщински партньорства; Клъстери

Общо броят на проектите, включени в ОПР е 258, но през периода на изпълнение на документа са реализирани допълнителни проекти, които допринасят както за изпълнение на конкретни мерки, така и за определените приоритетни области.

Фигура 1. Брой проекти, включени в последващата оценка.

При извършване на оценката е установено, че са дефинирани мерки, които не са обезпечени с конкретни проекти и за тях не е фиксирана финансова стойност.

Въпреки, това в работата на администрацията са осъществявани инициативи и дейности, които на практика допринасят качествено за изпълнението на мярката.

Анализ и оценка на проектите от гледна точка целите и приоритетите в ОПР

Приоритетните области, заедно с тяхното съдържание, са необходимите условия за постигане на стратегическите цели и визията за община Велико Търново. Всяка приоритетна област съсредоточава нужните мерки, които трябва да бъдат предприети с предимство пред останалите възможни дейности в подкрепа на местното развитие. Приоритетните области дават отговор на въпроса какво трябва да се направи.

Шестте приоритетни области най-общо представляват темите, които обосновават разпределението на финансовите ресурси и общинските инициативи през програмния период. Съобразно структурата на стратегията, приоритетите не са директно обвързани и подчинени на дадена стратегическа цел, а допринасят за постигането на повече от една цел. Приоритетните области са съчетание от мерки, разкриващи какво точно трябва и може да се осъществи в общината. Различните мерки в една или повече различни области са тематично свързани, за да се осигури по-голяма ефективност и синергия между очакваните от осъществяването им резултати. Мерките са отворени и следва да се конкретизират с допълнителни проекти през целия следващ програмен период. В този смисъл, въздействието на мерките не се изчерпва с дефинираните проекти в Програмата за реализация на ОПР. Мерките следва да насочват и всички останали инициативи в общината до 2020 г.

При извършване на оценката е установено, че някои от мерките се дублират както смислово, така и по отношение на обхвата. Това се доказва и от липсата на конкретни планирани проекти/ дейности/ инициативи, които с реалното си изпълнение ще допринесат за постигането на мярката, респективно приоритета.

ПРИОРИТЕТНА ОБЛАСТ 1. ГРАДОВЕ И ФОКУСИ НА РАСТЕЖ

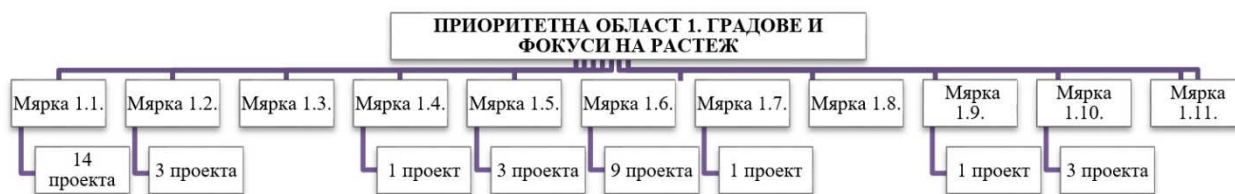
Приоритетна област 1. „Градове и фокуси на растеж“ е насочена към трите града Велико Търново, Дебелец и Килифарево и тяхната близост, разглеждани като фокуси на растеж и развитие.

С реализираните проекти се подпомага реализирането на полицентричен модел с ясно очертан пространствен център на община Велико Търново (град Велико Търново, град Дебелец, град Килифарево, пресичането на I-4 и I-5) като фокус на растеж и развитие. Концентрацията на трите града в пространствения център на общината, около направленията и пресичането на важни транспортни оси

(пресичането на I-4 и I-5) и по протежението на жп линии, изисква ресурси и реализации за пълно усвояване на наличните предпоставки. Те се подсилват от разположението на този фокус в контекста на по-големия агломерационен ареал – Велико Търново-Горна Оряховица-Лясковец. С много висока степен на изпълнение са проектите дали реално отражение върху подобряване на градската среда и градския дизайн. Осезаем е приносът им за повишаване привлекателността и притегателността на общинския център. Като конкретен индикатор може да се посочи, че Велико Търново е единственият град в Северен централен район който увеличава населението си. На национално ниво този резултат се отчита само за два града и единият е старопрестолната столица на България.

Постигането на резултатите е чрез 11 мерки и 33 проекта, като от направения преглед е установено, че три от мерките не са обвързани с конкретни проекти/дейности.

Фигура 2. Обвързаност между приоритет 1., мерки и проекти

Мярка 1.1. Подобряване състоянието на градската транспортна инфраструктура и осигуряване на добра свързаност с републиканската пътна мрежа и жп гарите

Най-големият дял от отчетената работа допринася за подобряване на градската техническа транспортна инфраструктура. Ежегодно се разпределят средства за комплексна реконструкция на улици или частичен ремонт на тротоари, пътни настилки или осветление. Най-много обекти са реализирани в град Велико Търново. Важни проекти допринасящи за изпълнение на мярката са „Рехабилитация и реконструкция на общински път VTR1010 (/1-5/ Дебелец – жп гара Дебелец – В. Търново, кв. Чолаковци – В. Търново, ул. „Сан Стефано” /GAB3110/) от км. 0+210 до км. 1+581“.

Община Велико Търново изпълнява проект „По-добре свързани вторични и третични точки в главната и широкообхватната мрежа на път „TEN-T”, чрез общи мерки в трансграничния регион“. По проекта се постига подобряване на проводимостта в пресечните точки на Паневропейски коридор 9, чрез рехабилитация и модернизирание на 12,643 км пътища във Велико Търново с доказано трансгранично въздействие и пряка връзка към основната инфраструктура на Трансевропейската транспортна мрежа (TEN-T); разработване на 3 съвместни механизма (мерки за безопасност на движението, насочване по

маршрута и кампания за повишаване на осведомеността относно безопасността), за да се улесни свързването на вторични и третични възли с основната ТЕН-Т инфраструктура. Предметът на строителните дейности включва рехабилитация и реконструкция на улична мрежа в град Велико Търново с включени следните обекти: улица „Опълченска“ от връзката с път III-514 до връзка с път Е-85 (I-5), както и улици „Теодосий Търновски“ от пътна връзка с улица „Магистрална“ (Път Е772(I-4)) до улица „Димитър Найденов“, улица „Димитър Найденов“ от улица „Теодосий Търновски“ до улица „Сливница“, улица „Сливница“ от улица „Димитър Найденов“ през улица „Григорий Цамблак“ до улица „Климент Охридски“, улица „Григорий Цамблак“ от улица „Сливница“ до ново преместване на река Янтра и улица „Ксилифорска“ от ново преместване на река Янтра до път III-514.

За осигуряване на функционална свързаност на периферията със зоните за въздействие, със средства от бюджета на общината и ПМС е извършено укрепване на свлачище и възстановяване на ул. Трапезица, гр. Велико Търново; възстановяване на мост над р. Янтра между гр. Велико Търново и с. Шемшево на общински път GAB 3110 "път III-303, Керека (граница община Дряново - Велико Търново) - Шемшево - Велико Търново, при км 12+411; трайно възстановяване на общинския път VTR 1009 /път I-5/ - Преображенски манастир (250 065 лв.); доизграждане на ул. Стоян Михайловски, кв. Картала, ОК 2577 – ОК 2576 – ОК 2567 – ОК 2564 – ОК 2565 – ОК 2805; изграждане на ул. Васил Априлов, кв. Картала (252 000 лв.); изграждане на ул. Камен Зидаров, ОК 2521 – ОК 259 и ул. Петко Тодоров ОК 259 – ОК 2452, кв. Картала; изграждане на ул. Александър Бурмов, кв. Картала, ОК 2364 – ОК 2518; възстановяване на ул. Климент Охридски (път III-514) при манастирски комплекс „Великата Лавра“ до църквата „Св. Четиридесет мъченици“, гр. Велико Търново, частично; възстановяване на ул. Климент Охридски /път III-514/ при Манастирския комплекс „Великата лавра“ до църквата „Св. Четиридесет мъченици“, гр. Велико Търново; почистване на речното легло и бреговете на р. Янтра – първи, четвърти и пети участък – за първи участък от дъговия железен мост на републикански път I-4 „София – Варна“ до 50 м след бетонния мост за жп гара Велико Търново; спасителни и неотложни аварийно-възстановителни работи – почистване на речното легло и бреговете на р. Янтра в кв. Асенов, гр. Велико Търново – в участъка от каменния мост на път III-514 до църквата „Св. Четиридесет мъченици“

Изпълнението е обезпечено с национално и общинско финансиране.

Мярка 1.2. Обновяване на индустриалните зони с подобряване на инфраструктурите и обслужващите пространства

Проект „Подобряване на бизнес средата в Западна индустриална зона“ (фаза 1) е изпълнен с финансиране по ОПРР. В резултат на проекта се постигна подобряване на съществуващата техническа инфраструктурна мрежа, свързана с бизнеса; обособяване на терени за инвестиции „на зелено“ за организация и насочване на бизнес дейностите и прехвърляне в Западна промишлена зона на производства,

които не отговарят на критериите за безопасност; обновяване, почистване и възстановяване на територията на Западна промишлена зона; конструкция и рехабилитация на кратки участъци от общинската пътна мрежа, осигуряваща достъп до Западна промишлена зона; създаване на условия за интегриране на групите в неравностойно положение чрез изграждане на достъпна градска среда; повишаване на безопасността и сигурността в района на Западна промишлена зона чрез изграждане на съоръжения за защита и сигурност на гражданите; поставяне на знаци и указателни табели до и в рамките на Западна промишлена зона.

Изпълнението е обезпечено със средства от ЕС, национално и общинско съфинансиране.

Мярка 1.3. Обособяване на подходящи терени за складови и логистични дейности, и насърчаване предприемачеството в отрасъл транспорт и складови дейности

В ОПР тази мярка не е обезпечена с конкретни проекти, затова не е определен и финансов ресурс за нейното изпълнение. Дейностите, които следва да обезпечат изпълнението на тази дейност следва да бъдат инициирани от частни инвеститори.
В рамките на мярката не е изразходван финансов ресурс.

Мярка 1.4. Осигуряване на нови публични пространства и общественозначими функции чрез регенерация и адаптация на съществуващи сгради и прилежащата им среда (Старото военно училище)

През периода започна реализацията на най-мащабния проект на Велико Търново. През отчетния период е разработен ПУП-ПРЗ Нов градски център на гр. В. Търново, с което се поставя устройствената основа за последваща регенерация на Старото военно училище. ПУП-ПРЗ е с обхват ул. „Александър Стамболийски“, ул. „Христо Ботев“, Южен пътен възел и пътя Русе-Стара Загора. Концепцията на плана предвижда единна структура от различни сгради и открити пространства предназначени изцяло за обществени функции – административни, обществено-обслужващи, спорт и атракции.

Регенерацията на Старото военно училище е защитена като приоритет за Община Велико Търново с включването на проект „Създаване на атрактивна зона за културен и конгресен туризъм на територията на Старото военно училище – Изграждане на Експозиционен център (фаза 1)“, финансиращ се по ПО1 на ОПРР.

Изпълнението е обезпечено с национално и общинско финансиране.

Мярка 1.5. Поетапно и приоритетно обновяване на публични пространства, основни инфраструктури и важни обществени сгради в зоните за интегрирано градско възстановяване и развитие

Всички проекти, включени в обхвата на мярката са реализирани. Те са част от проект „Привлекателна и съхранена автентична градска среда на град Велико Търново“ Фаза 1, финансиран по Приоритетна ос 1 на ОП „Региони в растеж“ 2014-2020 г. и Административен договор за предоставяне на безвъзмездна финансова помощ № BG16RFOP001-1.009-0004-C01. Процедура за директно предоставяне на безвъзмездна финансова помощ BG16RFOP001-1.009 „Изпълнение на Интегрирани планове за градско възстановяване и развитие 2014-2020 – Велико Търново“, част от процедура BG16RFOP001-1.001-039 „Изпълнение на Интегрирани планове за градско възстановяване и развитие 2014-2020“.

В рамките на проекта е подобрена градската среда в ж.к. „Чолаковци“ чрез реконструкция и рехабилитация на улици, пешеходни алеи и тротоари, като е изградена и алейна връзка с ж.к. „Бузлуджа“. Облагородено е пространството на пл. „Съединение“, извършен е ремонт на изгледните площадки на ул. „Стефан Стамболов“, както и реконструкция на паркинг на ул. „Крайбрежна“ и др. В обхвата на проекта бе извършена и реконструкция и рехабилитация на 38 улици в старата градска част. С изпълнението на този проект се подобри привлекателността на град Велико Търново като градски и туристически център, който осигурява адекватно качество на живот. Реализираните проектни дейности осигуряват свободен достъп до обновена и благоустроена инфраструктура, както и достъп до безопасна, устойчива и с високо екологично и естетическо качество физическа и жизнена среда. **Изпълнението е обезпечено със средства от ЕС, национално и общинско съфинансиране.**

Мярка 1.6. Обновяване на съществуващите и равномерно разпределение на нови пространства за спорт и рекреация в градската среда

Дейностите, насочени към осигуряването на по-качествени възможности за градски отдих формират съществен дял от отчета за изпълнението на ОПР в частта градско развитие. Освен интервенциите по обекти като стадион „Ивайло“, площадното пространство на ДКС „Васил Левски“ и многофункционалната зала на СУ „Емилиян Станев“, в общината са направени инвестиции за спортни площадки и осигуряване на достъпен интернет в градските публични пространства (съществуващи и новоизградени паркове/междублокови пространства).

В парк „Никола Габровски“ е извършена реконструкция на детска и спортна площадка, изграждане на ограда и поливна система, ремонт на съществуваща тоалетна с външно ВиК). Благоустроено е междублоково пространство в кв. „Бузлуджа“, кв. 353 – I, кв. 6361, кв. 637 V, VI, VII, изградени са съоръжения за свободен достъп до интернет. Специално внимание е отделено на модернизацията и изграждането на детски площадки в населените места в общината.

Изпълнението е обезпечено със средства от ЕС, национално и общинско съфинансиране и собствени средства от общинския бюджет.

Мярка 1.7. Увеличаване на пешеходните площи и връзки за подобрена пешеходна достъпност и привлекателни подходи до значимите културни ценности

Всички проекти, включени в обхвата са изпълнени и са част от проект „Привлекателна и съхранена автентична градска среда на град Велико Търново“, финансирана по Приоритетна ос 1 на ОП „Региони в растеж“ 2014-2020 г.

Реновиран са пешеходни пространства (пл. „Съединение“, пл. „Велчова Завера“, пл. „Поборнически“, пл. „Самоводски пазар“). Със средства от инвестиционната програма на общината са изградени тротоари и стълбища и през годините е извършван ремонт на стълбищната мрежа в града.

Изпълнението е обезпечено със средства от ЕС, национално и общинско съфинансиране.

Мярка 1.8. Подготвяне и прилагане на регламенти за строителство, реконструкция, допустими функции и рекламни дейности в историческите части на град Велико Търново

В ОПР тази мярка не е обезпечена с конкретни проекти, затова не е определен и финансов ресурс за нейното изпълнение.

Съхраняването на специфичния архитектурен образ в историческите части на град Велико Търново е водещ приоритет в общинската политика през последните два управленски мандата. Като част от структурата на общинска администрация функционира звено „Културно наследство“, което отговаря за коректно и своевременно съгласуване на инвестиционни проекти съгласно Закона за културното наследство. През 2016 г. е утвърден силуетен план, който уточнява допустимите намеси по културни ценности от улиците „Стефан Стамболов“ и „Велчо Джамджията“. Същевременно, в партньорство между общинската администрация, частни собственици и експерти се осигуряват нужните организационни предпоставки и инвестиции за опазване на архитектурните ансамбли в града.

В рамките на мярката не е изразходван финансов ресурс.

Мярка 1.9. Засилване ролята на университетите в управлението и развитието на община Велико Търново

Засилване ролята на университетите в местната икономика. Изграждане на подходяща база и партньорски модели, включително център за компетентност и център за върхови постижения е дефиницията на дейността в ОПР. През периода не са налице условия за реализация на дейността по мярката.

В рамките на мярката не е изразходван финансов ресурс.

Мярка 1.10. Подсилване на университетската научно-изследователска дейност ориентирана към създаването на местна икономика на знанието

Мярката е подкрепена от два частни проекта по ОПИК2014-2020, насочени към внедряването на информационно-комуникационни системи и подходи в производствените процеси. Единият е насочен към иновации и технологична модернизация на предприятия, а другият е за въвеждане на модерни информационно- комуникационни технологии в предприятията.

Не е отчетен напредък при реализиране на проект „Стимулиране на научните изследвания в Център за квалификация и преквалификация и филиал на БАН“, вероятно поради липса на финансов ресурс, но самата инициатива за реализиране на такъв проект следва да бъде на външен бенефициент, а не на общинската администрация.

Изпълнението е обезпечено със средства от ЕС, национално и частно съфинансиране.

Мярка 1.11. Рекламирање на община Велико Търново като национален център за растеж и подходящо място за живеене, работа, образование и бизнес инициатива;

В ОПР тази мярка не е обезпечена с конкретни проекти, затова не е определен и финансов ресурс за нейното изпълнение. През целия отчетен период, Община Велико Търново работи в посока провеждане на събития, участие на форуми и изложения за популяризиране на общината като място за инвестиции и туризъм. Регулярно се реализират кампании за рекламирање и маркетинг на община Велико Търново.

В рамките на мярката не е изразходван финансов ресурс.

ПРИОРИТЕТНА ОБЛАСТ 2. СЕЛА И ПЕРИФЕРНИ ТЕРИТОРИИ

Приоритетна област 2. „Села и периферни територии“ е подчинена на целта за съхраняване и стабилизиране на селата от общината.

Програмата за „Инициативи на местните общности“, подкрепена изцяло от общинския бюджет е един от най-успешните модели за инициативи на местните общности с активно участие на гражданското общество в населените места на общината.

Това на практика се оказва единствената възможност за решаване на проблемите на техническата инфраструктура на селата в община Велико Търново, която е определена като градски ареал и поради тази причина финансирането от фондовете на ЕС приоритетно е насочено към града.

През периода 2014-2020г. се наблюдава задълбочаване на тенденцията за обезлюдяване на старопланинските села. Остава непроменен броят на великотърновските села с население 0 човека – 22.

Най-големите общински села (Ресен и Самоводене, които са и разпределителни железопътни гари), както и другите села със съхранен демографски ресурс и икономически дейности са разположени в северната и равнинна част на общината. Те запазват потенциала си на вторични опорни центрове в рамките на общината. Не е променена тенденцията за жизненост на старопланинските села в южните периферни територии, които са застрашени от пълно обезлюдяване.

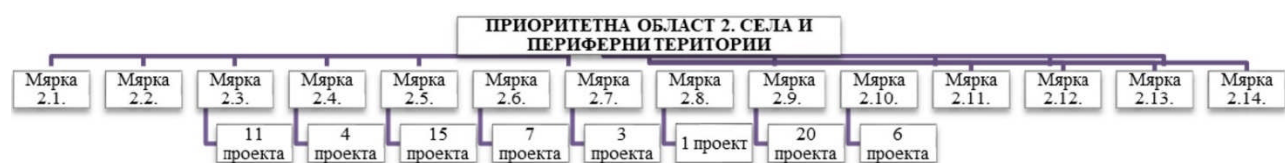
Независимо, че през последната година се отчита търсене на имоти на село, все още не може да се направят прогнози за бъдещото развитие на селата.

Пред общинската администрация стои сериозното предизвикателство за подобряване на качеството на техническата инфраструктура, осмисляне и даване на нов „живот“ на сградите на бившите училища; насищане със социални услуги на населението по селата.

За да бъдат изпълними проектите, които се включват в новия средносрочен програмен документ е необходимо те да бъдат с ясно определена функция, обосновка на необходимия ресурс и балансирано определяне на източниците на финансиране.

Постигането на резултатите е чрез 15 мерки и 67 проекта, като от направения преглед е установено, че седем от мерките не са обвързани с конкретни проекти/дейности.

Фигура 3. Обвързаност между приоритет 2., мерки и проекти

Мярка 2.1. Прилагане на устойчива общинска политика за съхраняване на селата, формиране на партньорства и мобилизиране на организационни и финансови ресурси

В ОПР тази мярка не е обезпечена с конкретни проекти, затова не е определен и финансов ресурс за нейното изпълнение. Община Велико Търново се отличава с въведената практика за ежегодно финансиране на проекти по Програма „Инициативи на местните общности“. Фондът е ориентиран към подобрения на публични сгради и техните енергийни характеристики, както и на улици и площади. Подобна практика има значителен принос към осигуряването и мобилизирането на ресурси за съхраняване на търновските села.

В рамките на мярката не е изразходван финансов ресурс.

Мярка 2.2. Стимулиране на селското развитие с привличане на частни инвестиции в сферата на земеделието, туризма и връзките между тях

В ОПР тази мярка не е обезпечена с конкретни проекти, затова не е определен и финансов ресурс за нейното изпълнение. През периода не е отчетен значим инвестиционен интерес и не са създадени базовите предпоставки за реализиране на инициативи по тази мярка.

В рамките на мярката не е изразходван финансов ресурс.

Мярка 2.3. Осигуряване на качествено водоснабдяване в общинските села

Във фокуса на мярката са проекти за разширяване или изграждане на водоснабдителната мрежа в села от общината. Планираният ресурс е близо 11 милиона лева и е предвидено да бъде осигурен от общинския бюджет. През периода е извършена подмяна на водопроводната мрежа в с. Беляковец със силно рестриктивен бюджет.

Изпълнението е обезпечено със средства от общинския бюджет.

Мярка 2.4. Осигуряване на по-добра свързаност, изграждане на нови и рехабилитация на стари улици в общинските села

Голям брой от проектите с принадлежност към приоритетна област „Села и периферни територии“ са свързани с възстановителни работи на общински пътища и пътни съоръжения. Основен източник на финансиране са средства от централния бюджет.

Реконструкцията улична мрежа на територията на кметствата и кметските наместничества на територията на Община Велико Търново се реализира основно от Програма „Инициативи на местните общности“. През отчетния период общата стойност на инвестициите в е в размер на близо **4 милиона лева**, което е показателно за усилията на общината за обезпечаване на ресурс за тяхното развитие.

Изпълнението е обезпечено със средства от общинския бюджет.

Мярка 2.5. Обновяване и внедряване на мерки за енергийна ефективност в административни, образователни, здравни и социални сгради

Изпълнението на мярката включва извършването на ремонтни дейности на публични сгради с различно предназначение – здравни служби, социални домове, комбинирани сгради. Разнообразието на интервенциите включва ремонт на покривни конструкции, отоплителни системи, дограма, както и закупуване на оборудване. Изпълненото се ограничава до частични ремонти и липса на проекти за цялостно обновяване на сградите. За периода са осигурени малко над **346 хиляди лева** за изпълнение на тази мярка.

Изпълнението е обезпечено със средства от общинския бюджет.

Мярка 2.6. Благоустройство на публични пространства (площади, градини, зелени площи) и осигуряване на повече места за отдих

Над 325 хиляди лева са вложени за благоустрояване на публични пространства в селата. Основно те са разходвани за ремонти на детски площадки и селски площи. **Изпълнението е обезпечено със средства от общинския бюджет.**

Мярка 2.7. Трансформация на неизползваеми училищни и други обществени сгради за предоставяне на социални, здравни и културни услуги

Все още се търси възможност за реконструкция на сградите на бивши училища в селата Беляковец и Къпиново и адаптирането им за предоставянето на социални услуги. Въпреки разработени проектни инициативи не е осигурено финансирането им. Сградата на бившето училище в с. Присово също има необходимост от ремонт и реконструкция.

В рамките на мярката не е изразходван финансов ресурс.

Мярка 2.8. Привличане на частни ресурси за изграждане на туристическа инфраструктура в селата със значими природни и исторически дадености

Не са налице условия за реализация на дейности по мярката.

В рамките на мярката не е изразходван финансов ресурс.

Мярка 2.9. Обезпечаване на селското население със здравеопазване, социални услуги и културни дейности, включително чрез обособяване на групи села с леснодостъпен водещ обслужващ център

Отчетът на изпълнението на Мярка 2.5 допринася и за настоящата мярка. Наблюдава се най-голяма концентрация на социални проекти в село Церова кория.

Изграждането на комплекс за социални грижи за възрастни хора и лица с умствена изостаналост на територията на община Велико Търново, съгласно Картата на услугите за подкрепа в общността и Картата на резидентните услуги, чрез: изграждане на 4 сгради (ново строителство), всяка от които с предназначение за предоставяне на услуга „Център за грижа за лица с умствена изостаналост“ с общ капацитет 60 лица (места) в с. Церова кория. Центровете представляват отделни масивни сгради, разположени в общ парцел, със самостоятелни прилежащи дворни пространства. Общото за комплекса външно прилежащо пространство ще се оформи като паркова среда, с места за почивка и разходки. Предвижда се изграждане на обща кухня майка (в изнесена пристройка към една от сградите), обзаведена и оборудвана съобразно общия брой на потребителите.

Предстои разкриване на Център за социална рехабилитация и интеграция за лица с психични разстройства и с интелектуални затруднения в село Церова кория, общ.

Велико Търново, с капацитет 40 места. Това е социална услуга, която осигурява почасови услуги, рехабилитация, трудотерапия, трудово наставничество, консултиране, информирание и подкрепа, включително и на хората, полагащи грижи за лицата от целевите групи, мобилна работа, както и съответните профилирани дейности за подкрепа на лица с психични разстройства и лица с интелектуални затруднения. За целите на проекта Община Велико Търново предоставя сгради общинска собственост намиращи се в село Церова кория, общ. Велико Търново, местност „Иванова чешма“. Предвижда се назначаване на персонал за предоставяне на социалната услуга в общността и обучението му и закупуване на транспортно средство, адаптирано за нуждите на целевата група.

Извършена е реновация и модернизация на Дом за пълнолетни лица с умствена изостаналост“, с. Церова Кория. Обновени са помещенията на партерния етаж и е осигурена достъпна среда чрез изграждане на външен асансьор в сградата на специализираната институция.

Изпълнението е с финансиране от ЕС и национално съфинансиране, национални програми.

Мярка 2.10. Осигуряване на предпоставки и реклама за стимулиране на селското стопанство

Община Велико Търново се отличава с разнообразен и непрекъснато обогатяван културен календар. Значителна част от събитията в календара се домакинстват от общинските читалища, включително и тези в селата. Читалищата организират различни инициативи и събития, свързани с местния фолклор, честване на празници и дати и насърчаване на любителските изкуства.

В рамките на мярката не е изразходван финансов ресурс.

Мярка 2.11. Оптимално използване потенциала на земеделските територии, вкл. чрез увеличаване на площите с трайни насаждения и лозя

Марката не е обвързана с конкретни дейности в ОПР. Съществува практика за развитие на организиране а минипазари за продажба на местна продукция от зеленчукопроизводители и търговци в селата Ресен, Велчево, Балван и градовете Дебелец и Килифарево.

В рамките на мярката не е изразходван финансов ресурс.

Мярка 2.12. Обновяване на промишлените територии и стопанските дворове на селата

По данни на ОПР, делът на земеделските земи от територията на община Велико Търново е около 54%. Използването на земеделските земи в общината се регулира от Общия устройствен план, който дефинира конкретни условия и възможни

параметри за промяна на предназначението за земеделски земи. Пасища, мери и ливади от общинския поземлен фонд се разпределят между регистрирани животновъди при ясни процедури съгласно Закона за собствеността и ползването на земеделските земи на годишна основа. Инициативата за реализиране на мярката е в частните стопани и в собствениците на териториите и сградния фонд.

Мярка 2.13. Популяризиране на рекреационните ресурси на селата от периферните старопланински територии

Два частни проекта с финансовата подкрепа на ОПИК2014-2020 създават принос към икономическата активност в села от общината. Проектите са насочени към оптимизиране на производствения капацитет и подобряване качествата на продукцията.

В рамките на мярката не е изразходван финансов ресурс.

Мярка 2.14. Насърчаване развитието на биоземеделие, пчеларство и рибовъдство

Община Велико Търново насърчава развитието на пчеларството с утвърдената практика за преференциално предоставяне на общински терени за разполагане на пчелини.

Не са били налице условия за реализация на дейности по мярката;

В рамките на мярката не е изразходван финансов ресурс.

Мярка 2.15. Привличане на частни инвестиции за обновяване на селски къщи и адаптирането им като къщи за гости

Не са били налице условия за реализация на дейности по мярката;

В рамките на мярката не е изразходван финансов ресурс.

ПРИОРИТЕТНА ОБЛАСТ 3. РАВНИ ВЪЗМОЖНОСТИ

Приоритетна област 3. „Равни възможности“ насочен към приобщаващия растеж - един от трите приоритета на стратегията „Европа 2020“. Чрез реализиране на планираните инвестиции са осигурени равни възможности за различните социални групи и потребности, подкрепени от качествени и достъпни здравеопазване, социални услуги и подпомагане. Включването на различните групи в социалния и икономически живот е допълнителен стимул за растеж на местните общности. Община Велико Търново се отличава със своята активно прилагана политика и значителен брой успешни проекти, ориентирани към социалната сфера. Младите хора и тяхната успешна професионална, социална и личностна реализация са важен приоритет за общината.

Постигането на резултатите е чрез 8 мерки и 62 проекта, като от направения преглед е установено, че всички мерки са обвързани с конкретни проекти/дейности и един проект не е съотнесен към конкретна мярка.

Фигура 4. Обвързаност между приоритет 3., мерки и проекти

Мярка 3.1. Оптимизиране на системата за здравеопазване чрез инвестиции в здравната инфраструктура и гарантиране достъпа до здравно обслужване за всички социални групи и за всички населени места

Община Велико Търново е ангажирана с провеждане на политика, свързана с промотиране на здравословния начин на живот и профилактика на хроничните неинфекциозни заболявания в детска и училищна възраст, гарантиране достъпа до качествено здравеопазване в детските заведения. Продължи и осъществяването на дейности, свързана с оказване на подкрепа на семействата и двойки с репродуктивни проблеми.

Община Велико Търново е една от останалите две общини в България, които продължават да работят по програма СИНДИ за профилактика на хроничните неинфекциозни болести (ХНБ) на Световната здравна организация. След спиране на финансовото подпомагане от страна на Министерството на здравеопазването общинският съвет осигурява финансиране за реализиране на детски компонент „Здрави деца в здрави семейства“. По програмата се организират тематични кампании, обучения в детските градини и училищата.

Изпълнява се Програма на Община Велико Търново за подобряване на психичното здраве (2017 – 2020 г.), която е приета с Решение № 642/27.04.2017 г. на Великотърновски общински съвет. Реализират се дневни програми в специализираните кабинети на „Център за психично здраве – Велико Търново“ ЕООД и Програма за лечение с опиоеви агонисти и агонист-антагонисти на лица зависими към опиоиди. Използва се и капацитета на Превантивен информационен център по наркомании за превенция, профилактика на психичното здраве, лечение и ресоциализация.

Реализират се планираните дейности в „Програма за превенция на наркотични зависимости сред младите хора в Община Велико Търново“; „Оздравителна програма за ограничаване усложненията като хипертония и диабет, поради затлъстяване сред учениците в Община Велико Търново“; „Оздравителна програма

за ограничаване на наднорменото тегло, затлъстяването, гръбначните изкривявания и неправилните стойки сред децата и учениците от Община Велико Търново“.

Регулярно се осигурява публично финансиране за обновления в материалната база на детски ясли, ДМК и на здравни кабинети в училищата.

Изпълнението е с финансиране от общински бюджет.

Мярка 3.2. Обновяване на социалната инфраструктура в населените места

Капиталовите разходи за социална инфраструктура през последните години са насочени към обновяване на сградите, обзавеждането и оборудването на обекти като Домашен социален патронаж, Център за настаняване от семеен тип за лица с умствена изостаналост и Дом за стари хора „Венета Ботева“ в град Велико Търново. Отношение към настоящата мярка имат и отбелязаните проекти по Мярка 2.5. Обновяване и внедряване на мерки за енергийна ефективност в административни, образователни, здравни и социални сгради в селата.

През отчетния период е изпълнен проект „Рехабилитация, саниране и енергийна ефективност на Дом за стари хора „В. Ботева“ (ул. „Иларион Драгостинов“ 3). Внедрените мерки за енергийна ефективност са свързани с преустройство на вътрешните отоплителни инсталации и прилежащи съоръжения. Обновено е остарялото и амортизирано обзавеждане, част от което не е подменяно повече от 40 години. Във всяко от 86-те индивидуални помещения, обитавани от потребителите са доставени нови гардероби, скринове, шкафове и трапезни маси. Със средства от общинския бюджет е извършен основен ремонт на кухненски блок; изградена е пожароизвестителна инсталация и е закупено оборудване: апарат за магнитотерапия; компютри; климатични системи; професионална електрическа фурна; професионални сушилня и пералня и др. В резултат на направените инвестиции е осигурена комфортна и уютна среда за възрастните хора, настанени в специализираната институция.

Проект „Вътрешно преустройство на съществуващата сграда на Домашен социален патронаж - гр. Дебелец, общ. Велико Търново“ също е изпълнен. За него е осигурено финансиране по Проект „Красива България“ - част от програмата на МТСП за намаляване на безработицата и стимулиране на заетостта в страната.

Изпълнението е с финансиране по национални програми и от бюджета на общината.

Мярка 3.3. Изграждане на липсващата инфраструктура за деинституционализация на социалните грижи

Община Велико Търново прилага последователна политика по модела за „социална грижа в общността“ още от предходния програмен период. За значителна част от проекти, планирани в ОПР през 2013 г. отпада необходимостта на бъдат реализирани

поради промяна на държавната политика в областта на социалните услуги. На 04.01.2018 г. Националният съвет за социално включване приема План за действие 2018 – 2021 г. за изпълнение на Национална стратегия за дългосрочна грижа. С Решение №28 от 19.01.2018г. на Министерски съвет е приет План за действие 2018 – 2021 г. за изпълнение на Национална стратегия за дългосрочна грижа. След приемане на Плана за действие, Агенция за социално подпомагане (АСП) и Националното сдружение на общините в Република България изготвят Карта на резидентните услуги и Карта на услугите за подкрепа в общността, които са утвърдени от Междуведомствената работна група за управление на процеса по деинституционализацията на грижата за възрастните хора и хората с увреждания през месец февруари 2018 година.

Част от социалните проекти не попадат в списъка с новите социални услуги и затова не са изпълнени.

През отчетния период успешно е приключен проект „Изграждане на Кризисен център за лица“ с общ капацитет 30 лица (места), разположен в две сгради тип пасивна къща. Благоустроени са прилежащите дворни пространства. „Кризисен център“ е комплекс от социални услуги за лица, пострадали от насилие, трафик или друга форма на експлоатация, които се предоставят за срок до 6 месеца и са насочени към оказване на индивидуална подкрепа, задоволяване на ежедневните потребности и правно консултиране на потребителите или социално-психологическа помощ, когато се налага незабавна намеса, включително чрез мобилни екипи за кризисна интервенция.

През периода не е реализиран инвестиционен проект за изграждането на общински комплекс за хранене, включително обществена трапезария за бездомни и социално слаби лица поради липса на подходяща сграда/терен. Но община Велико Търново реализира проекти, които гарантират предоставянето на социалната услуга - обществена трапезария.

„Осигуряване на топъл обяд в Община Велико Търново“ дава възможност за надграждането и осигуряването на непрекъснатост при предоставянето на социалната услуга „Обществена трапезария“, финансирана от Фонд „Социална закрила“.

Предоставяна е социалната услуга „Обществена трапезария“ (2015г. – 2020г.), като услугата е достигнала до 430 потребители.

По проект „Целево подпомагане с топъл обяд в Община Велико Търново“ е обезпечено храненето на 260 лица. Тази програма има много добър ефект точно в условията на извънредна ситуация и допринася за опазване здравето и живота на най-рисковата група – възрастните хора.

Община Велико Търново поддържа функционирането на пенсионерските клубове, като със средства от общинския бюджет осигурява издръжката им и поддържането на материалната база.

„Дневен център за деца и младежи с увреждания“ е социална услуга, предоставяща дневни грижи за деца и младежи с различни по вид и степен увреждания.

Капацитетът на центъра е 40 души. Потребителите на услугата са деца на възраст от 7 до 18 години и младежи от 18 до 35 години с физически, ментални и множествени увреждания. В обекта са инвестирани средства за ремонт на покривна конструкция и климатици. Осигурени са условията за продължаващо предоставяне на социалната услуга.

Изпълнението е с финансиране от ЕС, национално и общинско съфинансиране, изцяло общинско финансиране.

Мярка 3.4. Продължаване на инициативите за социално включване, достоен живот и пълноценна заетост на групите в неравностойно положение

Община Велико Търново работи по редица проекти за социално включване на различни целеви групи с разнопосочни нужди. Отличават се големият брой проекти за образователна интеграция на деца от етническите малцинства, в които активно участват общинските училища.

Въпреки новите условия за реализиране на национална политика в социалната сфера общинската администрация успява оперативно да подготви нови проекти и да получи финансиране за тях.

По проект „Стимулиране образователната интеграция на рискови групи, малцинства и хора в неравностойно положение“ са предоставени 34 безплатни дигитални устройства на 40 деца, настанени в 5 социални услуги от резидентен тип в гр. Велико Търново, ЦНСТ за деца без увреждания I и II ул. „Цветарска“ № 14, ЦНСТ за деца без увреждания ул. „Ил. Драгостинов“ № 3а, вх. Б, ЦНСТ за деца без увреждания ул. „Колоня товар“ № 14, ЦНСТ за младежи с увреждания ул. „Иларион Драгостинов“ № 3а, вх. А

Реализирани са и следните проекти с Бенефициент Община Велико Търново:

Проект „Мостове към света“ за осигуряване на равен достъп до качествено образование на децата и учениците от етническите малцинства;

По проект „Цветна фантазия“ за съхраняване и развиване на културната идентичност на децата и учениците от етническите малцинства;

Проект „Близко един до друг“ за осигуряване на по-високо ниво на образованост на учениците от ромски и турски етноси;

Проект „Богатство на различията“ за развиване на разнообразни форми на интеркултурно образование, насочено към запазване и развитие на културната идентичност на етническите малцинства при деца и ученици

Проект „Пътят към по-добро бъдеще минава през училището“ за осигуряване на равен достъп до качествено образование на децата и учениците от етническите малцинства;

Проект „Партньорство-Успех-Устойчивост“ за създаване на благоприятна среда в училище за привличане и задържане на децата от етническите малцинства.

Важен социален проект за местната общност е свързан с развитие на услугата „личен асистент“, „социален помощник“ и домашен социален патронаж“ - наемане на повече

лица. Изпълнението е осигурено чрез 6 самостоятелни проекта и дейности, финансирани от бюджета на Община Велико Търново.

По проект „Подкрепа за независим живот“ са предоставени по-широк спектър на интегрирани социално-здравни услуги и други, според специфичната потребност на човека с увреждане. Изграден е Център за почасово предоставяне на услуги за социално включване в общността или в домашна среда, с капацитет 75 лица и осигуряване на трудова заетост на 58 лица.

Проект „Нови възможности за грижа“ осигурява възможността за предоставяне на социалната услуга „Личен асистент“ включва осигуряване на достъп до интегрирани социални и здравни услуги на основание извършена индивидуална оценка на кандидат-потребителите от служители на Дирекция „Социално подпомагане“- Велико Търново. По проекта са обхванати 86 лица от целевата група

По Националната програма „Предоставяне на грижи в домашна среда“ са назначени 7 безработни лица като домашни помощници за предоставяне на персонална грижа в домашна среда на 9 лица от целевата група - хора с определени от 80 до 89,99 на сто степен на трайно намалена работоспособност или вид и степен на увреждане с право на чужда помощ, както и хора над 65-годишна възраст в невъзможност за самообслужване.

Проект „Патронажна грижа за възрастни хора и лица с увреждания в Община Велико Търново“ – компонент 2 допринася за подобряване на достъпа до мобилни интегрирани здравно-социални услуги в общността или в домашна среда; оказване на психологическа подкрепа на потребителите и техните семейства; постигане на независимост и социално включване за възрастните хора и хората с увреждания. В рамките на проекта се предоставят услуги в две основни направления: социални услуги и здравни грижи. В Центъра за патронажна грижа работят служители на следните длъжности: Специалист, социални дейности – 2 бр.; Психолог – 1 бр.; Медицинска сестра – 3 бр., от тях: 2 бр. на пълен 8-часов работен ден и 1 бр. на непълен 4-часов работен ден; Домашен санитар – 23 бр., от тях: 21 бр. на пълен 8-часов работен ден и 2 бр. на непълен 4-часов работен ден; Шофьор – 1 бр.

По проект „Патронажна грижа за възрастни хора и лица с увреждания в Община Велико Търново“ - Компонент 3 е доставено оборудване и обзавеждане за нуждите на проекта: 2 бр. компютърни конфигурации с монитор, мишка и клавиатура; 1 бр. лазерно мултифункционално печатащо устройство; 1 бр. лаптоп; назначени са служители на следните длъжности: Социални асистенти – 36 бр. и Шофьор – 1 бр. на пълен работен ден; Оператор, център за обаждания – 2 бр., до 80 часа месечно. За периода от 01.04.2020г. до 30.06.2020 г., е доставена храна, хранителни продукти и продукти от първа необходимост, вкл. лекарства /закупени със средства на потребителите или с други средства, различни от тези по договора/, заплащане на битови сметки и заявяване и получаване на неотложни административни услуги /със средства на потребителите или с други средства, различни от тези по договора/ на 291 лица от 23 населени места на територията на общината.

Проект „Патронажна грижа за възрастни хора и лица с увреждания в Община Велико Търново“ - Компонент 4 е продължение на предходните и е с капацитет за предоставянето на услугата за 157 лица от целевата група.

Чрез проект „Модернизиране на кухненско оборудване и обзавеждане на Домашен социален патронаж - В. Търново“ е подменено част от наличното кухненско оборудване в базата на Домашен социален патронаж - Велико Търново, в гр. Дебелец. В контекста на новата социална политика са реализирани значими инфраструктурни проекти за социално включване, достоен живот и пълноценна заетост на групите в неравностойно положение.

В „Общностен център за деца и родители „ЦАРЕВГРАД“ се предоставят следните услуги за ранно детско развитие: ранна интервенция на уврежданията и индивидуална педагогическа подкрепа за деца с увреждания; формиране и развитие на родителски умения (ФРРУ) и семейно консултиране и подкрепа (СКП); семеен център за деца от 0 до 3 г.; здравна консултация за деца. В центъра работят 26 специалисти (17 души на трудови договори и 9 души по реда на ЗОП) – социални работници, психолози, логопед, рехабилитатор, акушер-гинеколог, педиатри, стоматолог, медицински сестри, акушерка, юрист, медиатор и др.

По проект „Изграждане на комплекс от социални услуги за деца“ (ж.к. „Кольо Фичето“, ул. „Симеон Велики“ № 3) е изградено едно преходно жилище за деца от 15 до 18 години, Дневен център за подкрепа на деца с тежки множествени увреждания и техните семейства и разширяване базата, чрез осъществяване на ремонт, обзавеждане и оборудване на съществуващ Център за обществена подкрепа. Функционирането на комплекса е обезпечено чрез осигуреното финансиране по проект „Разкриване на комплекс от социални услуги за деца“ (ул. „Симеон Велики“ № 3), който е в процес на изпълнение до 2022г. Целите на проекта са: подкрепа за реализиране на модели за качествена алтернативна грижа за децата, включително и за децата с увреждания, гарантираща им живот в семейна среда и равен достъп до услуги за социално включване; създаване и предоставяне на социални и интегрирани здравно-социални услуги в общността, основани на нуждите на всяко дете, чрез които се цели подкрепата на процеса по деинституционализация на грижата за децата, настанени в домове за деца, лишени от родителска грижа и закриване на тези институции. Чрез реализацията на проекта ще се осигури възможността за обезпечаване предоставянето на новите социални услуги в общността в община Велико Търново, за които е ремонтирана подходящата инфраструктура със средства от Оперативна програма „Региони в растеж“ 2014-2020г. В изпълнение на заложените цели, считано от 01.12.2020 г. ще бъде създаден „Комплекс от социални услуги за деца“, чрез разкриването на две нови социални услуги: „Дневен център за подкрепа на деца с тежки множествени увреждания и техните семейства“, с капацитет 30 места за дневна грижа и 60 места консултативни услуги; „Преходно жилище за деца от 15 до 18 години“, с капацитет 8 места.

Изпълнява се проект „Кризисен център за лица „Търновград“ (ул. „Драган Цончев“ № 8) - Зона В, по който се разкриват социални услуги в общността от резидентен тип, в новоизградени сгради.

Изградени са и функционират три Центъра за настаняване от семеен тип на територията на град Велико Търново с цел осигуряване подходяща и ефективна социална инфраструктура, допринасяща за предоставяне на нов вид резидентни и съпътстващи услуги в общността, които да заменят институционалната грижа.- гр. Велико Търново, ул. „Иларион Драгостинов“ № 3А, вх. Б и ул. „Колоня товар“ кв.545. По проект „Бъдеще за всяко дете“ (ул. „Иларион Драгостинов“ № 3А) - ж.к. „Бузлуджа“ са разкрити 3 бр. ЦНСТ в гр. Велико Търново. Създадена е социална услуга в общността от резидентен тип като елемент от устойчив модел за деинституционализация на деца и младежи с увреждания. По проекта се предоставят социални услуги от три Центъра за настаняване от семеен тип, с общ капацитет 42 места - един за деца и младежи с увреждания. Осигурена е заетост на общо 44 лица.

„Инвестиция в ранното детство - гаранция за благосъстоянието на децата и семействата в Община Велико Търново“ е проект насочен към деца от 0 до 7 години /в риска от изоставане, с увреждания, не посещаващи детски заведение, отглеждани в крайна бедност и др./ и техните родители, както и бъдещи родители от рискови групи /етнически общности с висок социален и здравен риск. Община Велико Търново получава специализиран автомобил 11+1 места „Рено мастър“, пригоден за деца с увреждания.

„И аз имам семейство“ е проект чрез който се подкрепя процесът на деинституционализация на деца, като се създава и реализира устойчив модел за развитие на заместваща семейна грижа за деца, настанени в специализирани институции и на деца, в риск от изоставяне.

„Приеми ме 2015“ е проект за предоставяне на социалната услуга „Приемна грижа“ и разширяване на обхвата ѝ, както в страната, така и по отношение на целевите групи, чрез временно предоставяне на грижи в домашна среда на деца и юноши, които поради различни причини не могат да бъдат отглеждани в биологичното си семейство.

Обновяване и дигитализиране на научен фонд и закупуване на софтуер за незрящи хора в културните и образователни институции е важна стъпка към социализиране на тази целева група. Проект „Дигитална културна съкровищница „Север +“: документиране, запазване и предоставяне на широк обществен достъп до културното наследство в библиотеки, музеи, архиви и галерии в Северна и Централна България“ цели да направи достъпни за широката аудитория периодични издания, излизали в края на 19 и началото на 20 век, притежаващи неопенимо информационно съдържание за живота, бита, обичаите, исторически и политически щрихи на ежедневието в споменатите области от онова време. Съществувайки само в книжен оригинал, тези издания са изправени пред сериозната опасност да изчезнат - хартията се разрушава както от времето, така и от активното ползване.

Община Велико Търново реализира дейности и инициативи за улесняване на достъпа на хора с увреждания в градската среда и към административни и обществени сгради. При реализиране на инвестиционни проекти се осигуряват информационни средства за незрящите хора, където е възможно. Но това е все още сериозен дефицит и е препоръчително да се работи за създаването на достъпна градска среда. Осигурен е достъп до културни ценности и музеи. През периода е изградено стълбище от алея до каса на АМР „Трапезица“, РИМ ВТ; подемници за инвалиди за Изложбени зали „Рафаел Михайлов“; рампа БИЦ „Славейче“ - РБ „П.Р.Славейков“; подход за хора с увреждания към музей „Възраждане и Учредително събрание“ и др.

Обществената тоалетна на ул. „Георги Сава Раковски“ № 29 е изпълнен обект, включен в списъка с основни проекти на Инвестиционната програма по ОПРР и е част от проект „Привлекателна и съхранена автентична градска среда на град Велико Търново“.

Изпълнението е с финансиране от ЕС, национално и общинско съфинансиране, изцяло собствено финансиране от общината и други донорски програми.

Мярка 3.5. Осигуряване на възможности за заетост на младежи, безработни лица и групи в неравностойно положение, насърчаване на социалните предприятия

Реализирани или в процес на реализация са значителен обем проекти с различни източници на финансиране - ОПРЧР2014-2020, национални и регионални програми. Освен проектите на Община Велико Търново като „Обучения и заетост за младите хора“, „От социални помощи към осигуряване на заетост“ и др., частният сектор също допринася със свои проекти по ОПРЧР2014-2020 за разкриване на нови работни места.

Насърчаване на младежката заетост и заетостта за хора над 50 години е комплексен проект, който се реализира чрез 22 самостоятелни проекта, от които 20 са на Община Велико Търново и 2 на неправителствени организации.

По Национална програма „От социални помощи към осигуряване на заетост“ 2014-2015 г. през 2014 г. е сключен договор с Дирекция „Бюро по труда“, гр. Велико Търново. Целта на проекта е осигуряване на заетост и социална интеграция на 30 безработни лица, обект на месечно социално подпомагане.

По проект „Шанс за работа“ се осъществява съгласно сключен Договор с Агенция по заетостта, чрез Дирекция „Бюро по труда“ – гр. Велико Търново и в партньорство с РС на КНСБ – гр. Велико Търново. За 2014 г. Община Велико Търново е осигурила заетост на 6 лица на длъжност „Санитар“ в ДСХ „В. Ботева“ - гр. В. Търново. През 2015 г. е осигурена заетост на 12 безработни младежи до 29 г. на длъжност „Помощник-възпитател“ и „Социален асистент“ в детски градини и социални услуги за деца. През 2016 г. е осигурена заетост на 4 безработни лица на длъжност „Помощник-възпитател“ и „Санитар“ в детски градини и ДСХ „В. Ботева“ - гр. В. Търново. През

2017г. е осигурена заетост на 2 безработни лица на длъжност „Помощник-възпитател“ в ЦНСТ за деца без увреждания. Проект „Ние също можем - 2018 г.“ е продължение на проект „Шанс за работа“. Назначено е 1 безработно лице на длъжност „Социален асистент“ в ЦНСТ II за деца без увреждания – гр. Велико Търново.

По Програма за обучение и заетост „Клио“ се реализират обучения и се осигурява заетост на 2 безработни лица за период от 6 месеца в дейност „Строително-ремонтни дейности“ в НИАР „Никополис ад Иструм“.

Регионалната програма за заетост е гарантирана възможност за наемане на работа в общински структури на безработни лица след обучение за придобиване на професионалната квалификация. По години са изпълнени следните проекти на общината: 2014г. - обучение за придобиване на професионална квалификация по професия „Социален асистент“ на 15 безработни лица, организирани по групи по обекти – ЦНСТ за деца без увреждания. 2015г. - след приключване на обучението, безработните лица положиха изпит и едно от лицата, успешно завършили курса, е насочено за заемане на обявеното свободно работно място по проекта. 2016г. - назначено е 1 безработно лице на длъжност „Социален асистент“ в ЦНСТ II за деца без увреждания – гр. Велико Търново. 2017г. - назначени са 3 безработни лица на длъжност „Общ работник“, ангажирани в изпълнението на общополезни дейности – хигиенизиране и облагородяване на обществени места, зимна поддръжка и др. 2018г. - назначени 5 безработни лица на длъжност „Общ работник“. 2019 г. - назначени са 5 безработни лица в 5 населени места на общината на длъжност „Общ работник“. 2020г. - назначени 5 безработни лица в 5 населени места на общината на длъжност „Общ работник“.

В изпълнение на ангажиментите по Националния план за изпълнение на Европейската гаранция за младежта, на 07.05.2015 г. е сключен Договор между Община Велико Търново и Агенция по заетостта, чрез Дирекция „Бюро по труда“ – гр. Велико Търново, за реализация на Национална програма „Активизиране на неактивни лица“. От 11.05.2015 г. в Община Велико Търново, в Дирекция „Социални дейности и здравеопазване“ е назначено 1 лице на длъжност "Младши специалист, младежки медиатор“.

По Програма за обучения и заетост на продължително безработни лица – Компонент 3 през 2016 г. е създадена заетост на 15 продължително безработни лица - сформирани са аварийни групи от безработните лица за предотвратяване и/или преодоляване на последствията от аварии и природни бедствия – дейности по снегопочистване и опесъчаване, разчистване на паднали клони, шум, наноси и др.

Проект BG051P0001-1.1.11 „Подкрепа за заетост“, финансиран по ОПРЧР2014-2020 е осигурена заетост преимуществено на лица от уязвимите групи на пазара на труда – безработни лица, регистрирани в Дирекция „Бюро по труда“ над 12 месеца, безработни с ниска професионална квалификация и недостиг на умения, безработни с ниско образование и безработни от етническите малцинства. За период от 12 месеца на длъжност „Общ работник“ са назначени 50 лица.

Проект „Обучения и заетост за младите хора“ е с цел интеграция на безработни младежи до 29 г., регистрирани в Дирекция „Бюро по труда“, чрез заетост при работодател или посредством осигуряване на обучения и субсидии за продължителна заетост. Съгласно утвърдената процедура и сключен договор с Агенция по заетостта, Община Велико Търново осигури заетост на 83 безработни младежи до 29-годишна възраст вкл. на следните различни длъжности в общинска администрация, социални услуги, кметства, детски градини. Реализиран е и втори етап на проекта, по който Община Велико Търново осигурява заетост на 23 безработни младежи на възраст до 29 г. Лицата са назначени на длъжност „Помощник-възпитател“ в ЦНСТ за деца/младежи без увреждания, „Технически сътрудник“ в общинска администрация, „Портиер“ в детски учебни заведения, „Работник, озеленяване“ в кметства.

Принос към изпълнение на мярката имат проекти, изпълнявани от частни бенефициенти или неправителствени организации. Такива са: Проект „Повярвай в себе си“, който е насочен към подобряване достъпа до заетост и качеството на работните места; Проект „Осигуряване на заетост за достоен и независим живот“ насочен към развитие на социалното предприемачество.

За осигуряване заетост за нискоквалифицирани кадри са реализирани 13 проекта на частни бенефициенти, по ОПРЧР2014-2020, по процедурата „Ново работно място“.

Изпълнението е с финансиране от ЕС, национално и общинско съфинансиране и от национални програми.

Мярка 3.6. Подсилване на връзките между предоставянето на грижи в общността и осигуряването на възможностите за заетост на безработни лица

Активността по отношение на мерки 3.5 и 3.6 надграждат опитите за единна и координирана социална и икономическа интеграция на хора в неравностойно положение.

Към изпълнение на мярката пряко допринася проект „Заетост и работна среда за хора с увреждания“, който се реализира чрез 3 самостоятелни проекта.

Проект „Обучения и заетост за младите хора“- Компонент II, реализиран от Община Велико Търново съгласно сключен договор с Агенция по заетостта и е осигурена заетост на 5 безработни младежи с трайни увреждания за срок от 2 години. Лицата са назначени на длъжности „Работник, кухня“ и „Социален асистент“ в социални услуги.

Проект „Обучения и заетост“ - Компонент II, също е в изпълнение на сключен Договор с Агенция по заетостта. Община Велико Търново назначи 50 безработни лица с трайни увреждания на възраст над 29 г., със срок на заетост 2 г. Лицата работят в социални услуги, детски ясли, детски градини, училища, кметства на територията на общината.

По Националната програма „Заетост и обучение на хора с трайни увреждания“, съгласно сключен договор с Агенция по заетостта е осигурена заетост за срок от 2

години на 1 лице с трайни увреждания на длъжност „Социален асистент“ в Дом за стари хора „Венета Ботева“ – гр. Велико Търново.

Изпълнението е с финансиране от ЕС и национално съфинансиране.

Мярка 3.7. Обновяване на образователната инфраструктура и подобряване на качеството и привлекателността на професионалното образование;

Обновяването на образователната инфраструктура традиционно формира едно от най-големите разходни пера на общинската инвестиционна програма за капиталови разходи. През периода на отчитане разходите се разпределят за цялостно внедряване на мерки за енергийна ефективност, частични ремонти на помещения, отоплителни или ВиК системи, благоустрояване на дворове и площадки. Неразделна част от модернизиранието на образователни обекти е подмяната на наличното оборудване. Със средства от Инвестиционни програми на Община Велико Търново за периода 2014-2020 г. е осъществена модернизация на образователна инфраструктура, вкл. дворни пространства, достъпна среда и видеонаблюдение в детските градини, основните и средните училища, и в двете профилирани гимназии. Отличава се и последователността във въвеждането на информационни и комуникационни технологии в образователни обекти, вкл. закупуване на оборудване и програмни продукти.

Най-мощният проект разработен и изпълнен от Община Велико Търново е „Развитие на модерна образователна инфраструктура в град Велико Търново“ - част от Инвестиционната програма по ПО1 на ОПРР2014-2020. Чрез него се създават условия за предоставяне на съвременно и конкурентно образование чрез реконструкция и модернизация на образователната инфраструктура. Обектите на интервенция са: ДГ „Ален мак“; СУ „Владимир Комаров“; ДГ „Рада Войвода“; ДГ „Пролет“; СУ „Георги Сава Раковски“ и Спортно училище „Георги Живков“ – Велико Търново. Изпълнени са ремонти на фасади и вътрешни помещения, подмяна на ВиК, ел. и отоплителни инсталации, външен ремонт на фасадите на сградите, топлоизолация, ремонт на покривите, обновяване на обзавеждането, модернизация на прилежащото пространство, оборудване.

Мерки за енергийна ефективност са въведени още в ОУ „Петър Берон“ - гр. Дебелец, общ. В. Търново, ЕГ „Проф.Д-р Асен Златаров“ - гр. Велико Търново; ДГ „Пламъче“ - гр. Дебелец; детска ясла „Зорница“ - гр. Дебелец. Извършен е ремонт на покрива и са ремонтирани санитарните възли на ОУ „Д.Благоев“. – гр. В. Търново. Направена е външна топлоизолация на детска ясла „Слънце“, гр. Велико Търново.

През 2015 г. проект „Внедряване на мерки за енергийна ефективност в училищната образователна инфраструктура в Община Велико Търново“ е одобрен за финансиране от Национален доверителен екофонд – Инвестиционна програма за климата, Национална схема за зелени инвестиции, който предвижда да бъдат 5 учебни заведения в градовете Велико Търново и Килифарево. Към края на периода 2014-2020 са приключили дейностите по поставяне на външна изолация, подмяна на

дограма и отоплителни инсталации, енергоефективен ремонт на вентилационните инсталации и др. на ОУ „П.Евтимий“, СУ „Емилиян Станев“ и ПМГ „В.Друмев“ – гр. Велико Търново.

В ДГ „Първи юни“ е осигурена подходяща и рентабилна образователна инфраструктура, чрез въвеждане на мерки за енергийна ефективност, като част от проект „Модернизация на образователната инфраструктура чрез въвеждане на мерки за енергийна ефективност на територията на община Велико Търново“ по ОПРР.

През 2020г. Медицински университет - Варна извършва строително-ремонтни работи на учебни зали, кабинети и общи части в сградата на Профилирана хуманитарна гимназия „Св. св. Кирил и Методий“ - гр. Велико Търново, предоставени му за управление от Община Велико Търново.

За цялостната модернизация на образователната инфраструктура сериозен принос има и обновяването модернизацията на четири държавни училища: Старопрестолна гимназия по икономика; ПГ по електроника „Александър С. Попов“ - Велико Търново; ПГ по туризъм „Д-р Васил Берон“ - Велико Търново и ПГ по строителство, архитектура и геодезия „Ангел Попов“, по проект реализиран от МОН. Инвестициите в образователните институции са с цел обновяване и модернизация на учебните кабинети, лабораториите, спортните съоръжения и учебните работилници и ще допринесат за осъществяване на по-качествено професионално образование.

Изпълнението е с финансиране от ЕС, национално и общинско съфинансиране, изцяло собствени средства, Национален доверителен екофонд, ПУДООС, Еразъм +, Финансовия механизъм на Европейското икономическо пространство 2009-2014г.

Мярка 3.8. Прилагане на метода „учене през целия живот“ за повишаване на образователното равнище и квалификацията на възрастни лица

Мярката се изпълнява чрез проекти и инициативи, свързани основно с преквалификацията на училищния персонал и подготовката на кадри в различни сектори на икономиката. Интерактивните методи на преподаване в детските градини и училища се усвояват при реализиране на проекти, предимно финансирани по национални програми на МОН. Училищата в общината са натрупали сериозен опит при разработване и управление на проекти по национални програми: „Заедно за всяко дете“; „Иновации в действие“; Национална програма „Без свободен час“; „Осигуряване на съвременна образователна среда“ и др. Информацията е само за 2019 г., поради липса на публично достъпни данни, вкл. „Повишаване квалификацията на педагогическия персонал в СУ „Емилиян Станев“ (ТГС); Програма „Квалификация на педагогическите специалисти“ (Държавен бюджет); програма „Добре дошли в училище за съвместна дейност между родители, учители и ученици“ (ЦОИДУЕМ) и др.

Изпълнени са 6 проекта на частни бенефициенти, финансирани по ОПРЧР2014-2020, насочени към обучения за работещите за повишаване на квалификация, езикови и компютърни умения.

По два от проектите в мярката не е отчетен напредък, защото инициативата за реализиране на проектите следва да бъде на частния бизнес, които могат да бъдат бенефициенти по различни програми и проекти.

Изпълнението е с финансиране от ЕС, национално и частно съфинансиране.

Проект без идентифицирана мярка

Проект „Повишаване професионалния капацитет на работещите в социалните услуги, детски ясли и детска млечна кухня на територията на Община Велико Търново“ не адресиран към конкретна мярка и за него не изразходван финансов ресурс.

ПРИОРИТЕТНА ОБЛАСТ 4. РЕСУРСИ И ПРОДУКЦИЯ

Приоритетна област 4. „Ресурси и продукция“ поставя фокус върху общинското икономическо развитие, което следва да се основава на устойчиво използване на природните ресурси.

Предизвикателствата в областта на опазването на околната среда, изискват прилагането на интегрирани и комплексни подходи, които да минимизират възможните напрежения между икономическите, социални и екологични местни политики в полза на балансирано опазване на природния капитал, с който община Велико Търново разполага.

През периода общината изпълнява Програма за намаляване на емисиите и достигане на установените норми за фини прахови частици в атмосферния въздух за периода 2015 - 2020 година, както и в Общинска програма за енергийна ефективност 2018 - 2020 година. Основни акценти в работата на община Велико Търново е всекидневното прилагане на принципите на откритото управление, постоянния диалог и партньорство с всички страни, прилагането на ефективен превантивен, текущ и последващ контрол. През 2020 година е разработена и приета „Програма за насърчаване използването на енергия от възобновяеми източници и биогорива“ 2020-2029.

Нерешени остават проблемите свързани с отпадъчните води. Реализират се множество инициативи свързани с управлението на отпадъците. Силен принос за баланса между опазването на ресурсите и увеличаването на продукцията дават и изпълнените проекти за въвеждане на мерки за енергийна ефективност от частния бизнес.

Постигането на резултатите е чрез 12 мерки и 32 проекта, като от направения преглед е установено, че четири от мерките не са обвързани с конкретни проекти/дейности и два проекта не са съотнесени към конкретна мярка.

Фигура 5. Обвързаност между приоритет 4., мерки и проекти

Мярка 4.1. Осигуряване на ресурси за обновяване и изграждане на липсващите елементи на системите за събиране, отвеждане и пречистване на отпадъчните води

В обхвата на мярката са включени проекти насочени към обновяване и изграждане на липсващите елементи на системите за събиране, отвеждане и пречистване на отпадъчните води.

Планираният финансов ресурс за реализиране с изграждане/ разширяване/ реконструкция на ВиК мрежата е на обща прогнозна стойност близо **99 милиона лева**, от които **46 милиона лева** са предвидени за градовете Килифарево, Дебелец и селата Леденик, Шемшево, Самоводене, Ресен, Арбанаси, Вонеща вода и Ново село. Като основен източник на финансиране е посочена Оперативна програма „Околна среда“ (2014-2020г.).

Не е реализиран и проект „Интегриран проект за воден цикъл на гр. Велико Търново - II част“, който е включен и в ОПР и в ИПГВР през 2013 г. на база Решение №379/30.08.2013 г. на Ръководителя на Управляващия орган на Оперативна програма „Околна среда 2007-2013г., с което е одобрено проектното предложение по процедура за директно предоставяне на безвъзмездна финансова помощ №BG161PO005/10/1.11/02/16 „Подобряване и развитие на инфраструктурата за питейни и отпадъчни води в агломерации с над 10 000 е.ж.“ по приоритетна ос 1 „Подобряване и развитие на инфраструктурата за питейни и отпадъчни води и подобряване на качеството на атмосферния въздух“ на ОПОС 2007-2013г. В решението е отбелязано, че при липса на финансиране по ОПОС 2007-2013 и възможност съгласно нормативната уредба, да бъде предоставена БФП от Кохезионния и/или структурните фондове на ЕС за програмен период 2014-2020.

Основната пречка пред подобряване на този вид техническата инфраструктура е пълната липса на възможност за финансиране за такива проекти.

Съгласно обявените през периода 2014-2020 процедури за директно предоставяне на финансова помощ по Приоритетна ос „Води“ за изграждане на ВиК инфраструктура, допустими кандидати по процедурата са ВиК оператори: 1) за които, с решение на министъра на регионалното развитие и благоустройството по параграф 34, ал. 2 от Преходните и заключителни разпоредби към Закона за изменение и допълнение на Закона за водите (обн., ДВ, бр. 47 от 2009г.) са обявени обособени територии, съвпадащи с границите на административните области, 2) които са страна по договорите по чл. 198п, ал. 1 от ЗВ със съответната асоциация по

ВиК и 3) за чиито обособени територии са подготвени документи за кандидатстване по процедура BG16M1OP002-1.001 „Подпомагане регионалното инвестиционно планиране на отрасъл ВиК“.

ОПОС 2014-2020 г. финансира изграждане на ВиК инфраструктура, която е в съответствие с Планове за управление на речните басейни (ПУРБ), с регионалните генерални планове за ВиК и с финансираните със средства от Кохезионния фонд на ЕС регионални прединвестиционни проучвания. В подкрепа на стартиралата през 2009 г. реформа във ВиК отрасъла и ангажиментите на държавата за изпълнение на изискванията на Директива 91/271/ЕИО, средствата по ОПОС 2014-2020 г. се насочват към агломерации с над 10 000 екв. ж. на територията на консолидирани райони, обслужвани от един ВиК оператор.

В съответствие с разпоредбите на европейското и българското законодателство по отношение на качеството на питейните и отпадните води и в подготовка на програмен период 2021-2027 МРРБ публикува обществена поръчка „Регионални прединвестиционни проучвания (РПИП) за обособените територии, обслужвани от ново консолидирани ВиК оператори в шест обособени позиции, като Обособена позиция 1 е : РПИП за „Водоснабдяване и канализация Йовковци“ ООД, Велико Търново. В рамките на обхвата на поръчката се предвижда да се разработи техническа и икономическа документация, която да включва - събиране и анализ на данни, необходими за изготвяне на прединвестиционни проучвания за регионални ВиК проекти, дефиниране на проект за финансиране за постигане на съответствие с европейското и българското законодателство в областта на отвеждането и пречистването на отпадъчни води, качеството и количеството на питейните води, както и устойчивото и ефективно функциониране на ВиК системите и съоръженията. През периода основен ремонт на съществуващата водопроводна мрежа е осъществен само по улиците в централна градска част, след осигурено допълнително финансиране от страна на МРРБ, за конкретни улици, включени в обхвата на проекта за автентична градска среда. Строежът е въведен в експлоатация с Разрешение за ползване №ДК-07-ВТ-74/26.11.2019г., издадено от Началника на Регионална дирекция за национален строителен контрол /РДНСК/ Велико Търново.

През предстоящия програмен период при възможност за финансиране на идентифицираните проекти, следва да бъдат включени в новия средносрочен стратегически документ.

Изпълнението е с национално и общинско финансиране.

Мярка 4.2. Рекултивация и определяни на подходящи нови функции на нарушени територии (сметища, нефункциониращи находища за инертни материали)

В ОПР тази мярка не е обезпечена с конкретни проекти, затова не е определен и финансов ресурс за нейното изпълнение. През 2015г. са реализирани два проекта, допринасящи за изпълнението ѝ: „Закриване и рекултивация на депо за твърди

битови отпадъци на гр. Килифарево“ и „Закриване и рекултивация на депо за твърди битови отпадъци на гр. Дебелец“. Проектите са финансирани чрез ПУДООС. Върху площ от 18 дка са изпълнени техническа и биологическа рекултивация на депата. В процес на реализиране е проект „Закриване и рекултивация на депо с. Шереметя“, финансиран от ПУДООС-МОСВ.

Изпълнението е с национално финансиране.

Мярка 4.3. Въвеждане на обхватна система за управление на отпадъците в съответствие със съвременните екологични изисквания

По проект „Изграждане на регионална система за управление на отпадъците в регион Велико Търново“ в големите населени места на територията на общината е изградена система за разделно събиране на зелени отпадъци, от които се получава компост. Поетапно се разширява системата за разделно събиране на зелени отпадъци. С освободените средства от отчисления са закупени допълнителни съдове за отпадъци, както и сметосъбираща техника за обслужването им.

Системата за разделно събиране е въведена в сградата на общинска администрация и в други общински структури и сгради, което от своя страна води до по-активно запознаване и прилагане на съвременни практики за последващо третиране и регенериране на отпадъците. Въведена е система за разделно събиране на отпадъци от ИУЕЕО в детски градини, кметства и държавни и общински учреждения.

През 2020 г. е изградена е система за разделно събиране на едрогабаритни отпадъци с 11 бр. точки в град Велико Търново.

Изготвен е Подобен устройствен план – План за регулация и застрояване за поземлните имоти, предвидени за разширение и оформяне на площадка за третиране на строителните отпадъци в землището на с. Леденик.

Изпълнението е с общинско финансиране.

Мярка 4.4. Внедряване на мерки за повишаване качеството на атмосферния въздух и понижаване шумовото замърсяване

В мярката е предвиден 1 проект, по който Община Велико Търново реализира инвестиции в мерки за зелена икономика, съобразно своите правомощия и компетенции по отношение качеството на въздуха.

В процес на изготвяне е „Актуализация на Програмата за намаляване на емисиите и достигане на установените норми за фини прахови частици в атмосферния въздух в община Велико Търново“, чиято основна цел е реализиране на местни политики за намаляване емисиите и достигане на установените норми за фини прахови частици в атмосферния въздух в община Велико Търново, съгласно чл.27 от Закона за чистотата на атмосферния въздух (ЗЧАВ).

На територията на Община Велико Търново са монтирани 2 автоматични станции за мониторинг на качеството на атмосферния въздух. Станциите са оборудвани със сензори за следене на следните параметри: NO₂, CO, SO₂, O₃, ФПЧ, температура, влажност и налягане. Едновременно с това се осигурява визуализация на данните в реално време, чрез софтуерно приложение, което събира данните, предадени в реално време и осигурява визуализация с графични и цифрови изгледи на измерените стойности за всеки газ и суспендирани частици. Визуализацията е цветно кодирана, за да позволи на потребителите бързо да разберат текущото състояние на различните параметри за качеството на въздуха.

Реализирането на проект за изграждане на съоръжения за намаляване емисиите на вредни газове е в компетенциите на частни инвеститори и към момента на изготвяне на настоящия отчет няма налична информация.

За реални резултати допринася изпълнението на Интегриран проект „Българските общини работят заедно за подобряване на качеството на атмосферния въздух“, Споразумение за безвъзмездна финансова помощ № LIFE17IPE/BG/000012, който е в изпълнение до 2024г. Проектът е финансиран по Програма „LIFE“ 2014-2020, Европейски съюз, Изпълнителна агенция за малки и средни предприятия и се реализира в партньорство със Столична община; Община Бургас; Община Монтана; Община Русе; Община Стара Загора и Клуб „Икономика 2000“.

Главната цел на интегрирания проект е подобряване качеството на въздуха в общините София, Бургас, Русе, Стара Загора, Велико Търново и Монтана. Основният инструмент за постигане на целта е разработване и прилагане на схема за преход към алтернативни форми за отопление на домакинствата в шестте общини. Схемата включва преминаване от отопление на дърва и въглища към отопление на пелети, газ или използване на централна топлофикация.

Изпълнението е с финансиране от ЕС, национално и общинско съфинансиране.

Мярка 4.5. Оптимизиране на транспортната система в общината при осигуряване на достъпен обществен транспорт и условия за разнообразни форми на придвижване (автомобилно, пешеходно, велосипедно)

Оптимизирането на транспортната система в общината е част от Инвестиционната програма за реализация на ИПГВР Велико Търново е проект „Интегриран градски транспорт“.

При разработване на ОПР тази мярка е обезпечена с 1 проект „Довършване ремонта на свързващия път В. Търново - с. Беляковец“, който е изпълнен.

Изпълнението е с общинско финансиране.

Мярка 4.6. Повишаване на енергийната ефективност на административни, производствени и многофамилни жилищни сгради

В мярката са включени проекти за енергийна ефективност на административни, производствени и многофамилни жилищни сгради.

В проект „Основен ремонт, обновяване и енергийна ефективност на административни и обществени сгради, достъпна среда и видеонаблюдение“ са включени 10 самостоятелни обекта, които са общинска/държавна собственост. За 9 от проектите не е отчетен напредък, поради липса на финансиране и инициативата за реализиране на проектите следва да бъде на собствениците на сградите.

Обновяването и внедряването на мерки за енергийна ефективност в многофамилни жилищни сгради в община Велико Търново се финансира по Национална програма за енергийна ефективност на многофамилни жилищни сгради (НПЕЕМФЖС). Реализирани са 18 проекта.

Основни проблеми за въвеждане на мерки за енергийна ефективност на многофамилни жилищни сгради по главните улици на Стария град (планирани 8 самостоятелни обекта) са: инициативата за реализиране на проектите следва да бъде на собствениците на сградите; липсата на проектна готовност, защото интервенциите в тази част на града следва да се съгласуват с НИНКН и липса на финансиране.

През предстоящия програмен период се предвижда финансиране на проекти за енергийна ефективност и при наличие на частна инициатива могат да бъдат планиране за включване в новия план.

Проектът в ОПР за обновяване и енергийна ефективност на обществени сгради включва 3 обекта, които са изцяло държавна собственост и подготовката на проектните предложения са ангажимент на собствениците на сградите. Наличието на финансови ограничения и липсата на проектна готовност са другите причини за неизпълнението на обектите.

Сравнително висока активност показва местния бизнес за енергийно обновяване на производствени сгради. Изпълнени са 7 проекта на предприятия от гр. Велико Търново, които са бенефициенти по ОПИК2014-2020, Приоритетна ос 3 „Енергийна и ресурсна ефективност“.

Изпълнението е с финансиране от ЕС, национално, общинско и частно съфинансиране, национални програми.

Мярка 4.7. Производство на електроенергия от възобновяеми енергийни източници

В ОПР тази мярка не е обезпечена с конкретни проекти, затова не е определен и финансов ресурс за нейното изпълнение. Не са били налице условия за реализация на дейности по мярката и инициативата следва да бъде на частни инвеститори.

В рамките на мярката не е изразходван финансов ресурс.

Мярка 4.8. Осигуряване на предпоставки и реклама за стимулиране на хранително-вкусовата промишленост в общината

В ОПР тази мярка не е обезпечена с конкретни проекти, затова не е определен и финансов ресурс за нейното изпълнение. Принос към постигане на резултати има реализирания от Община Велико Търново проект „FairDeal – мрежа от платформи за бърза доставка на уникални занаятчийски и фермерски продукти“.

В рамките на мярката не е изразходван финансов ресурс.

Мярка 4.9. Осигуряване на предпоставки и подкрепа за доразвитие на традиционните и конкурентоспособни преработващи промишлености

За изпълнение на проект „Повишаване ресурсната ефективност в предприятията“ допринасят конкретни проекти на частни фирми и неправителствени организации по няколко процедури на ОПИК2014-2020 и ОПРЧР2014-2020.

Реализирани са 354 проекта на микро, малки и средни предприятия в град Велико Търново и неправителствени организации, насочени към добри и безопасни условия на труд; насърчаване на предприемачеството; подобряване на производствения капацитет; вкл. преодоляване на икономическите последици от пандемията COVID-19 и развитие на клъстери.

Изпълнението е с финансиране от ЕС и частно съфинансиране.

Мярка 4.10. Увеличаване гъстотата на икономическите субекти в индустриалните зони и създаване на нови малки и средни предприятия

По мярката е предвидено реализирането на три проекта, за които не са налице условия за тяхното реализиране. Бизнес-обучение за млади предприемачи е обект на частна инициатива. Учредяване на годишна награда на Община Велико Търново за принос развитието на местната икономика по категории: инвестиция, малък бизнес, социална отговорност, зелени политики и др. не е осъществено, но е препоръчително да бъде преосмислено идеята може да служи като ефективен механизъм за стимулиране на отговорния бизнес; партньорски подход между администрацията и бизнеса.

В рамките на мярката не е изразходван финансов ресурс.

Мярка 4.11. Изготвяне и реализиране на маркетингова стратегия за привличане на инвестиции и нови икономически инициативи в община Велико Търново

За периода 2014 – 2020 г. Община Велико Търново инвестира собствени средства за организиране на годишните издания на Международното изложение „Културен туризъм-2019“ и участва в Националната туристическа борса „Ваканция и спа“, на международни борси в Лондон, Испания, Москва, Румъния, вкл. разработване на рекламни материали и реализиране на он-лайн рекламни кампании.

Принос за изпълнение на мярката има и реализирането на проект „FairDeal – мрежа от платформи за бърза доставка на уникални занаятчийски и фермерски продукти“, реализиран в партньорство с Румънска Търговска Камара, Национален Театър „National Theatre Marin Sorescu“ Крайова, „Dimanche Association“ Крайова, Румъния. Чрез проекта се осигурява по-всеобхватен и ефективен пазар на труда в трансграничния регион Румъния- България, позволяващ нови икономически възможности и подобрени перспективи за заетост. Целта е стимулиране предприемачеството на малкия и среден бизнес в трансграничния регион, чрез иновативен маркетинг на местните земеделски и занаятчийски продукти и услуги. Организиран са земеделски и занаятчийски панаири във Велико Търново и Крайова, като традиционна форма на промоция и маркетинг. Разработена е платформа за електронна търговия - FairDeal; Проведени събития - фестивали, кръгли маси, обучения в България и Румъния; Организиран и проведен рекламни ПР кампании във връзка с мерки по информация и публичност по проекта; Разработен информационен уебсайт (www.fairdeal.bg) и създаден информационен банер с поместена информация за проекта, за партньорите, а в сектор „Новини“- за проведените събития: пресконференции, семинари, панаири и др.; Разработена и проведена социална медийна рекламна кампания (създадени са профили в социалните мрежи- Facebook и Instagram) във връзка с дейностите по проект „FairDeal“. Интегрирането на традицията с предложени иновативен подход допринася за по-широки възможности и по-висока ефективност на регионални малък и среден бизнес.

Проект „Изграждане на панаирно градче за изложения и конгреси“ няма да бъде реализиран поради липса на подходящ терен. С цялостното обновяване на терена на Старото военно училище реално отпада необходимостта за изграждане на дублираща инфраструктура.

През отчетния период не са били налице условия за кандидатиране на Велико Търново за домакинство на Български икономически форум.

Изпълнението е с финансиране от ЕС, национално и общинско съфинансиране, средства от бюджета на общината.

Мярка 4.12. Оптимално използване на инвестиционния потенциал на общинската собственост

В ОПР тази мярка не е обезпечена с конкретни проекти, затова не е определен и финансов ресурс за нейното изпълнение. Община Велико Търново използва своите организационни ресурси и капацитет за различни инициативи в изпълнение на годишни програми за управление и разпореждане с общинска собственост и придобиване на ново общинско имущество.

Общинската собственост е постоянен източник на приходи за общинския бюджет и обезпечава финансирането на голяма част от общинските дейности. Предварително определените цели и приоритети, публичното обявяване на намеренията на

общината по управлението и разпореждането с имоти и вещи общинска собственост дават възможност за по-голяма прозрачност, публичност и последователност в дейността на общинската администрация и общинския съвет в това направление и намаляват възможностите за субективизъм и прояви на корупция. Предварително обявените стратегически намерения предизвикват по-широк интерес от страна на инвеститорите и съответно увеличават приходите от продажба и отдаване под наем на обекти – общинска собственост.

Приетата от Великотърновски общински съвет Стратегия за управление на общинската собственост за периода 2019-2023 г. е основа за разработване на Годишни програми за управление и разпореждане с общинско имущество и на Планове за действие за общинските концесии в съответствие със Закона за концесиите. Разработването на годишните програми е основен инструмент, с който се цели регистриране на настъпилите промени в сравнение с предходни периоди, отчитане на новите приоритети в развитието на общината, при разработването на проектите за бюджет на общината, за всяка година до края на мандата на управление, както и при кандидатстването пред различни финансови институции, по оперативни (международни) програми, проекти и споразумения за ефективно управление на общинската собственост в интерес на гражданите от общината.

Основната цел на политиката, която община Велико Търново провежда по отношение управлението на общинския жилищен фонд се изразява в извършването на всички действия, които са по финансовите ѝ възможности, за осигуряване и предоставяне под наем на общински жилища за разрешаване и задоволяване жилищните нужди на самотни родители, на млади семейства и на такива с ниски доходи. Липсата на финансов ресурс за поддържане и полагане грижите на добър стопанин при ползване на жилищата от страна на наемателите им и минималните средства, с които Община Велико Търново разполага за поддържането на жилищния фонд, се оказват съществена пречка при осъществяване целите на тази политика.

Управлението на общинския жилищен фонд се извършва изцяло с бюджетни средства. Като се има предвид състоянието на фонда, тези средства са крайно недостатъчни и следва да бъдат увеличавани в бъдеще или да бъдат привлечени средства от външни източници. Една част от жилищата се нуждаят от конструктивно укрепване, ремонт на покривни конструкции, електрически и ВиК инсталации, подови покрития, облицовки, дограми и др., поради лошо стопанисване от страна на наематели и извършването до момента предимно дребни ремонтни дейности по поддръжката им. За възстановяването им са необходими значителни финансови средства.

В рамките на мярката не е изразходван финансов ресурс.

Проекти без обвързване с конкретна мярка

По двата проекта, които не са обвързани с конкретна мярка в рамките на приоритет 4. и не е отчетен напредък. Създаване на система за контролиране щадящото

използване на природните и антропогенните ресурси на общината и Изграждане на пазар за продажба на български стоки и земеделска продукция.

В рамките на мярката не е изразходван финансов ресурс.

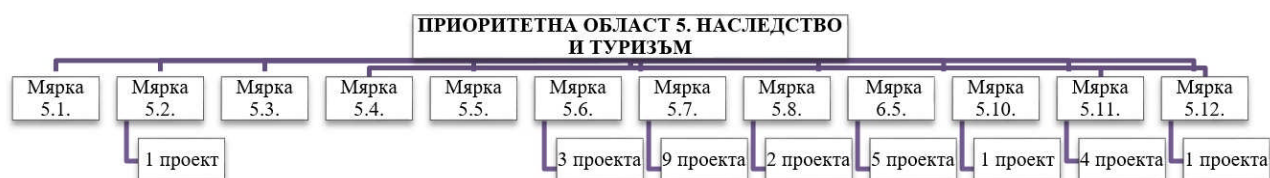
ПРИОРИТЕТНА ОБЛАСТ 5. НАСЛЕДСТВО И ТУРИЗЪМ

При изпълнение на Приоритетна област 5. „Наследство и туризъм“ е постигнат търсения баланс между опазването и изявата на наследството и развитието на туризма. Туристическите дейности са инструмент за изява и популяризиране на местната идентичност, и обратно, културните ценности и природните ресурси са фактор за икономическо развитие. Приоритетната област интегрира темите културно наследство, съвременна култура, природни забележителности, както и връзките между тях за формирането на (регионален) туристически продукт. Акцент на темата е проникването между културното наследство, съвременния културен живот и откритите публични пространства на населените места.

За визираните обекти е извършено обновяване и социализация на исторически сгради и е подобрена инфраструктурата на открити пространства за реализиране на културни дейности.

Постигането на резултатите е чрез 12 мерки и 26 проекти, като от направения преглед е установено, че четири от мерките не са обвързани с конкретни проекти/дейности. Наблюдава се преповтаряне, дублиране на съдържанието на мерки или проекти, като спецификата се състои единствено в начина на формулирането им.

Фигура 6. Обвързаност между приоритет 5., мерки и проекти

Реализираните проекти добавят принадлежна стойност към богатото културно – историческо наследство и създават по-добри условия за развитие на туризма и съхраняване на специфичната атмосфера и креативността на цели квартали. В контекста на силно променените очаквания на търсенето на туристически продукти, много силно и конкурентно предимство на Велико Търново е високата готовност за провеждане на събития на открито. Осигурените повече площи за културни дейности, „излизането“ на културният живот отвън – по паркове, площи и улици, осигуряват условия за вписване в новите условия за туризъм.

Мярка 5.1. Регламентиране на подход за интегрирано управление и развитие на културното наследство, креативните и туристическите индустрии, вкл. чрез координирана подготовка и прилагане на необходимите документи

В ОПР тази мярка не е обезпечена с конкретни проекти, затова не е определен и финансов ресурс за нейното изпълнение. На направените предложения съответства практиката за партньорство между Община Велико Търново и различни културни институции и оператори. Активните партньорства са насочени към координирана подготовка и провеждане на различни мероприятия, свързани с изкуството и нематериалното културно наследство. С принос към интегрираното управление и развитие на културното наследство е проект „Дигитална културна съкровищница „Север +“ за дигитализиране на архива на КН в общината.

В рамките на мярката не е изразходван финансов ресурс.

Мярка 5.2. Адекватно и законосъобразно управление и поддържане на защитените територии и зони

Управлението на защитените територии и зони е в пряка зависимост от общинската политика по устройство на територията с нейния основен инструмент – Общ устройствен план. ОУП определя ограничителните режими и изисквания по отношение на защитените територии и зони.

По отношение на защитените територии и зони, попадащи в териториалния обхват на Община Велико Търново изпълнява екологичната европейска и национална политика, както и нормативната уредба по отношение опазване на природните ресурси.

В рамките на мярката не е изразходван финансов ресурс.

Мярка 5.3. Регламентиране на допустимите дейности и преустановяване заустването на отпадъчни промишлени води по поречието на река Янтра

В ОПР тази мярка не е обезпечена с конкретни проекти, затова не е определен и финансов ресурс за нейното изпълнение. Отчитайки важността на мярката и за нейното изпълнение, през 2015 г. Община Велико Търново кандидатства с проектно предложение „Модели за съвместно управление на риска за градове в трансграничния регион Румъния – България“ в партньорство с представители на регион Долж по Програма за трансгранично сътрудничество „INTERREG V-A Румъния-България 2014-2020 г.“, но проектът не получава финансиране. Един от фокусите на проекта е устойчивото развитие на крайбрежието на река Янтра като неразделна част от природните и туристическите ресурси на града. През новия програмен период може да бъдат предприети действия за реализиране на интегриран проект, свързан с опазване качеството на водите на река Янтра.

В рамките на мярката не е изразходван финансов ресурс.

Мярка 5.4. Гарантиране съответствието на консервационно-реставрационните дейности с принципите за запазването на автентичността на наследството (Венецианска харта)

В ОПР тази мярка не е обезпечена с конкретни проекти, затова не е определен и финансов ресурс за нейното изпълнение. Самата мярка има по-скоро императивен характер и не обуславя възникване на конкретни дейности, които да бъдат в обхвата на ОПР. Основен инструмент за управление на КН е създаденият Обществен съвет за защита на културното наследство към община Велико Търново.

В рамките на мярката не е изразходван финансов ресурс.

Мярка 5.5. Осигуряване на подходи и средства за съхраняване единството и автентичността на историческите резервати, комплекси и ансамбли (групови културни ценности)

В ОПР тази мярка не е обезпечена с конкретни проекти, затова не е определен и финансов ресурс за нейното изпълнение.

Организационният подход в съответствие с мярката е създаденият Обществен съвет за защита на културното наследство. Освен това, Община Велико Търново използва различни средства за физическото опазване на наследството. През целия отчетен период общината в рамките на различни конкретно посочени инвестиционни проекти търси средства за съхраняване на недвижимите културни ценности.

В рамките на мярката не е изразходван финансов ресурс.

Мярка 5.6. Разработване на програма и осигуряване на средства за реновиране и социализация на археологически и архитектурни културни ценности в градовете и селата

Откроява се стартираният през 2015 г. проект „Културното наследство на град Велико Търново във фокуса на Европейското културно многообразие“. Негов компонент е консервацията на Шишмановата баня, което е заложено в Програмата за реализация на ОПР. Със средства на общината са подкрепени фасадната реставрация, ремонтно – възстановителните работи и цветово решение за сгради от архитектурните ансамбли по ул. „Стефан Стамболов“ и ул. „Велчо Джамджията“.

Изпълнението е със средствата от ЕС, национално и общинско съфинансиране.

Мярка 5.7. Осигуряване на по-добри условия за разнообразен културен живот на населението и повече складови и експозиционни площи за културните институции предимно чрез реновиране на исторически сгради

Община Велико Търново текущо обновява архитектурни културни ценности във всички населени места в общината.

Две проектни инициативи, вписани в ОПР за възстановяване на единствения в България музей на архитектурата във Велико Търново и създаване на музей на фармацията в сградата на първата българска аптека, биха допринесли за успешната диверсификация на туристическия продукт, но през периода няма програма, по която да се осигури финансиране. Към момента единственият в България музей на архитектурата се намира в град Брацигово и за създаването на такъв музей във Велико Търново се изисква постигане на национален консенсус и действие на ресорни институции.

Относно проекта за Изграждане на аудиториум „Никополис ад Иструм” в кв. 48 (терен на старата баня) в с. Никюп - представяне и популяризиране историята на археологическия резерват Никополис ад Иструм, приоритизирането на проектите и възможностите за осигуряване на европейско финансиране е една от причините за реализирането му в по-дългосрочен план.

Проект „Обновяване и енергийна ефективност на културна инфраструктура, вкл. околно пространство, достъпна среда и видеонаблюдение“ е многокомпонентен и мащабен. В обхвата са включени 6 самостоятелни обекти (т.нар. дейности), които изискват както сериозен финансов ресурс, така и проектна готовност, за да се кандидатства за финансиране.

За обектите Къща-музей „Леон Филипov“; Музей „Нова история“; Читалище „Надежда 1869“; Читалище „П.Р.Славейков“, кв. „Варуша“; Художествена галерия „Иван Христов“ основните проблеми, които са идентифицирани са: наличие на финансови ограничения - недостиг на общински средства за финансиране; липса на проектна готовност, за да се търсят възможности за европейско финансиране. Идентични са изводите и за проект „Реконструкция на Народно читалище „Съзнание – 1936“ и внедряване на мерки за енергийна ефективност, благоустрояване и рехабилитация на двор и ограда“, който е планиран в ИП на ОПРР 2014-2020 г.

В начален процес на изпълнение е проект „Реконструкция и обновяване на музей „Възраждане и Учредително събрание“ (фаза 1 на ИП), който е в списъка с основни проекти на Инвестиционната програма по ОПРР2014-2020 в инвестиционен приоритет: „Социална инфраструктура“, група проекти „Културна инфраструктура“. Проектът основно цели реконструкция и внедряване на мерки за енергийна ефективност, с което ще се намалят разходите и ще улесни експлоатирането на сградата. Посредством инвестицията, в уникалния архитектурен паметник ще се осигури сигурна и съвременна среда за излагане и популяризиране на културното - историческото наследство, намиращ се в музея, както и привличане на по-голям брой туристи с интерес към Възраждането. Предвижда се обновяване на системите за техническа охрана, видеонаблюдение и пожароизвестяване, които да отговарят на съвременните нормативни изисквания.

Инвестицията е насочена към възстановяване и опазване на културните и историческите ценности, с насочено внимание към отношението между историческата култура, местни традиции и модерни интервенции.

В програмен период 2021-2027 може да бъде реализирана втората фаза от проекта, който включва обектите Археологически музей и Народна библиотека „П.Р.Славейков“.

Много важен принос за опазване на културно – историческото наследство има реализирания проект „Изграждане на система за видеонаблюдение на културна инфраструктура“, чрез който е доизградена системата за видеонаблюдение на обществени места и обекти общинска собственост: АМР Трапезица; църквата „Св. равноапостоли Петър и Павел“; Патриаршията на АМР Царевец.

Реален принос за осигуряване на по-добри условия за разнообразен културен живот има и проект „Art and culture-common cross - assets in support of sustainable tourism development“/ „Изкуство и култура - общи трансгранични активи в подкрепа на устойчивото развитие на туризма“, който до края на 2021 г. е в процес на изпълнение.

През периода на действие на ОПР чрез Инвестиционни програми на Община Велико Търново всяка година са правени инвестиции за оборудване на културната инфраструктура в ХГ „Борис Денев“; Изложбени зали „Рафаел Михайлов“ и др.

В процес на изпълнение е проект „Разширение на “Мултимедиен посетителски център „Царевград Търнов“. Проектът цели разширяване на съществуващ мултимедиен посетителски център, с което ще се повиши въздействието от предлаганата туристическа атракция. През целия период на действие на ОПР2014-2020, община Велико Търново със собствени средства поддържа инфраструктурата на сградата на Центъра – правен е ремонт на покрива, изградено е видеонаблюдение и др.

Изпълнението е със средствата от ЕС, национално и общинско съфинансиране, изцяло собствени средства, вкл. използване на финансов инструмент.

Мярка 5.8. Формиране, обозначаване и популяризиране на мрежа от общински туристически маршрути на основата на съществуващите културни и еко маршрути

При разработване на ОПР е планирано проектите в тази мярка са бъдат насочени към свързване на различни теми и населени места от културно историческото наследство и природните забележителности. Двата проекта, обезпечавачи мярката обаче са насочени към изграждане на велоалеи и велостоянки в общинския административен център град Велико Търново – на ул. „Крайбрежна“ и в кв. „Чолаковци“, които не са реализирани като самостоятелни проекти, а са част от големи инвестиционни проекти на община Велико Търново.

В рамките на мярката не е изразходван финансов ресурс.

Мярка 5.9. Активно използване на открити публични пространства (улици, площади, градини, дворове на исторически сгради) за културни събития и дейности

В обхвата на мярката са включени пет проекта, които имат за цел вписването на откритите публични пространства в културния живот на града.

По проектите „Реконструкция и рехабилитация на изгледните площадки по ул. „Стефан Стамболов“ и „Обновяване и поддръжка на улично озеленяване и градско обзавеждане“ и е извършена реконструкция на изгледна площадка (като част от пешеходната зона) на улица „Стефан Стамболов“; направен е ремонт и реставрация на 4 броя сграфитопана при изгледни площадки на ул. „Ст. Стамболов“, пл. „Велчова Завера“ и ул. „Опълченска“, въведено е енергоспестяващо улично осветление; поставени са указателни и информационни табели и елементи на градското обзавеждане. Ежегодно се извършва зацветяване и градско обзавеждане. За някои от конкретно дефинираните проекти не е отчетено финансово изпълнение, защото конкретните елементи са включени в обхвата на по-голям инвестиционен проект.

По проект „Създаване на акценти в градската среда – галерии на открито с произведения на изкуството от хранилищата на културните институции и други“ са направени инвестиции при изграждане на гримьорни и санитарен възел за Летен театър в парк „Марно поле“ (2014г.); Санитарен възел за Летен театър в парк „Марно поле“ (2015г.); Монтиране на гримьорна в Летен театър (2015г.); Покривна преместваема конструкция на сцена на Летен театър (2019г.); Изготвяне на проект за покривна конструкция на Сцена на Летен театър (2019г.); Изработване на покривна конструкция на Сцена на Летен театър (2020г.).

Важен акцент в политиката на Община Велико Търново има развитието на конгресен и фестивален туризъм - организиране на иновативни културни събития. През периода са организирани международни, национални, регионални фестивали от Културния календар на Община Велико Търново. Реализирането на малки проекти се финансират ежегодно от общинската програма „Изкуство и култура“.

Изпълнението е със средствата от ЕС, национално и общинско съфинансиране, изцяло собствени средства.

Мярка 5.10. Провеждане на маркетингова стратегия спрямо националното и наднационалното ниво, която представя пълното многообразие на историческото и природно наследство в общината (вкл. формираната мрежа от туристически маршрути)

През 2014 и 2015г. е предприето оптимизиране работата на общинското предприятие „Царевград Търнов“ ЕООД. Дружеството представлява специфичен местен модел за представяне на туристическите възможности и за увеличаване на предоставяните туристическите услуги в общината. В неговите задължения е

популяризиране на културното наследство и приносът на Велико Търново към общото европейско наследство.

В рамките на мярката не е изразходван финансов ресурс.

Мярка 5.11. Разполагане на средства за туристическа информация и ориентация, следващи туристическите маршрути

В обхвата на мярката са включени четири проекта, които подобряват архитектурната среда по протежението на исторически направления в град Велико Търново и допринасят за обогатяване на потенциалите на градските културно-туристически маршрути. Идентифицирано е припокриване на обхвата с други проекти, включени в други мерки в ОПР.

Проекти „Съвременни системи за ориентация и информация“ са реализирани в обхвата на големи инвестиционни проекти, финансирани по ОП „Региони в растеж“ 2014-2020; Приоритетна ос 1 „Устойчиво и интегрирано градско развитие“. В процес на реализация са дейности като информационни табла на спирки на обществения градски транспорт, модернизация на светофарни уредби; въвеждане на информационно-комуникационни технологии (ИКТ) за изграждане на Паркинг система и информационни табла за паркиране, като част от проект „Интегриран градски транспорт на град Велико Търново“. В зоната със социални функции изградените елементи на съвременните системи за информация и ориентация са част от проекта „Привлекателна и съхранена автентична градска среда на град Велико Търново“. В зоната с икономически функции са изградени по проект „Подобряване на бизнес средата в Западна индустриална зона“ (фаза 1). В обхвата на всеки един инвестиционен проект се разработва и прилага цялостна схема както за туристическа информация, така и за сигнализация.

Препоръчително е при дефиниране на проекти за следващия програмен период да се търси конкретика за обектите.

Изпълнението е със средствата от ЕС и национално съфинансиране.

Мярка 5.12. Подобряване на туристическите услуги

Мярката се състои от един проект относно въвеждане на система за доброволно сертифициране на туристическите услуги. Идеята не е реализирана, а в контекста на бъдещото програмиране е необходимо да се преосмисли необходимостта от съществуването на такава система, а не тя а бъде самоцелна.

В рамките на мярката не е изразходван финансов ресурс.

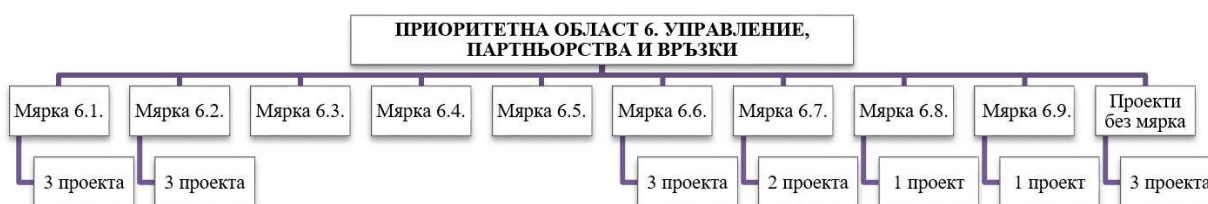
ПРИОРИТЕТНА ОБЛАСТ 6. УПРАВЛЕНИЕ, ПАРТНЬОРСТВА И ВРЪЗКИ

При изпълнение на Приоритетна област 6. „Управление, партньорства и връзки“ е постигнато планираното оптимизиране на административния капацитет за

прилагане на политики и реализиране на проекти, успоредно с надграждане на съществуващите традиционно обслужване и вече предлагани електронни услуги за населението. Приоритетната област обхваща и инициативите за публичното участие и диалог като основен инструмент на ефективното управление.

Постигането на резултатите е чрез 9 мерки и 16 проекта, като от направения преглед е установено, че 3 от мерките не са обезпечени с конкретни проекти още на етап планиране и има изведени 3 самостоятелни проекта, които не са обвързани с дефинираните мерки.

Фигура 7. Обвързаност между приоритет 6., мерки и проекти

В работата на общинската администрация през периода 2014-2020г. се отчита взаимодействие с посочените заинтересовани страни и ефективно прилагане на основния европейски подход „отдолу – нагоре“ при реализиране на местните политики от администрацията.

Мярка 6.1. Усъвършенстване на съществуващото електронно управление чрез разнообразяване на предоставяните услуги и обхващане на селата

Община Велико Търново запазва водещата си позиция в развитието на електронното управление с въвеждането на нови модули и функционалности към платформата e-Община не само на областно ниво, но и на национално.

Реализирането на проект „Надграждане на съществуващите и изграждане на нови инструменти на електронното управление в община Велико Търново“ води до възможност за използване на 147 броя електронни услуги чрез осигуряването на достъп до Единния портал за достъп до електронни услуги към момента на отчитане. Реализираните от Общинската администрация инициативи, както и тези, които са в процес на работа, са ключов приоритет по осигуряване на лесен и достъпен интегриран подход за комуникация на гражданите и бизнеса с общината и прилежащите структури.

Във връзка с предоставянето на електронни услуги, създаването на необходимите технологични и програмни средства за управление на процеси по заявяване и изпълнение на електронна услуга на ниво хоризонтални и централни системи на електронното управление, електронна идентификация на заявителя на услугата, включително последващо връщане на резултата от услугата на заявителя и създаване на реални възможности за предоставяне на автоматизирани електронни

услуги. Годишните справки по видове показва, че те се използват от гражданите, разполагащи с КЕП.

За улеснение на гражданите и бизнеса е налична електронна услуга за проверка и заплащане на местни данъци и такси посредством платежен оператор ePay.bg, достъпна на уеб адрес <https://www.veliko-tarnovo.bg/bg/ecity/mestni-danaci-i-taksi/>.

Община Велико Търново е участник в Средата за електронен обмен на съобщения (СЕОС), посредством дейности, включващи: изпращане и получаване на документи от други администрации, участници в обмена; запитвания за състояние на регистриран документ; следене на цялостното състояние на изпратена и получена документация.

Община Велико Търново е свързана към Системата за сигурно електронно връчване (ССЕВ), посредством дейности, включващи: изпращане и/или получаване и съхраняване на електронни документи за/от публични органи, физически и юридически лица. Платформата е достъпна на уеб адрес <https://edelivery.egov.bg>.

На официалния Интернет портал на Община Велико Търново на уеб адрес <https://www.veliko-tarnovo.bg>, визуализирана посредством страничен панел на всяка уеб страница, е налична Интернет услуга Free Call. Услугата улеснява връзката с гражданите и бизнеса посредством безплатно обаждане или изпращане на съобщение до общинската администрация.

На официалния Интернет портал на Община Велико Търново е налична платформа „Гражданите - Велико Търново“, достъпна на уеб адрес <https://www.velikotarnovo.bg/bg/ecity/grazhdanite-vt/>, на която посредством интерактивна карта всеки гражданин може да подаде сигнал за нередност или проблем, чрез локализация, детайлно описание и изображения, с поддръжка на подробна навигация и филтриране на сигнали по различни критерии.

За улеснение на гражданите и бизнеса, от 2015 година Община Велико Търново предлага електронни административни услуги, достъпни на уеб адрес <https://www.velikotarnovo.bg/bg/ecity/eservices/>.

Реализирана е криптирана VPN мрежа между изнесените центрове за административно обслужване, кметства на територията на Община Велико Търново и общинска администрация - дирекция „Местни данъци и такси“, гарантираща оптимална сигурност при обслужване на гражданите и бизнеса.

През периода е извършвано текущо модернизиране и обновяване на материално техническата база и закупувана нова техника в административните структури.

Всички проекти, включени в обхвата на мярката са изпълнени, като средствата за тяхното реализиране са осигурени от бюджета на Община Велико Търново и от Републиканския бюджет.

Мярка 6.2. Разработване и прилагане на комплексна ГИС платформа, като неразделна част от електронното управление на общината;

Община Велико Търново продължава тенденцията по създаване на съвременни устройствени планове - основен инструмент за подобряване на инвестиционния климат в общината и предпоставка за създаване на по-добър градоустройствен и архитектурен облик на града. Усилията са съсредоточени към по-бързото и качествено административно-техническо обслужване, в условията на динамично променящо се законодателство. През периода не е реализиран проекта за разработване на Общ устройствен план на град Велико Търново.

През 2019 г. са подготвени електронни списъци с допълнени кадастрални данни на предоставените от НИНКН-София списъци за ЕНКЦ на територията на общината с цел тяхното актуализиране. Предоставени са актуализирани кадастрални данни за ЕНКЦ в списъците на Историческо селище Арбанаси и Историческо селище Велико Търново, като предстои подготовката на такива за 25 населени места на общината. Като продукт от проект „Обща стратегия за устойчиво териториално развитие на зоната за трансгранично сътрудничество Румъния-България“ бе разработена териториална база данни и картографска подкрепа, както и доставен ArcGIS (специализиран софтуер). Този продукт се използва от администрацията за визуализация на проекти от висок обществен интерес по Общия устройствен план на Община Велико Търново.

В рамките на мярката не е изразходван финансов ресурс, като елементи от формулираните проекти са включени като дейности в други проекти и е постигнато частично изпълнение.

Мярка 6.3. Формиране на партньорски модел за съвместно взимане на решения и провеждане на конкретни инвестиции за обновяване на публичните пространства и многофамилните жилищни структури в градовете;

В ОПР тази мярка не е обезпечена с конкретни проекти, затова не е определен и финансов ресурс за нейното изпълнение. Разработената през 2016 г. Инвестиционна програма по ПО1 на ОПРР2014-2020 представлява подход за приоритизиране и избор на проекти от ИПГВР. От разнообразието проекти за финансиране по ПО1 с обща стойност 125 819 000 лв. е подбран набор с размер от 44 688 641,93 лв., от които 43 382 874,43 лв. са БФП по ПО1.

В рамките на мярката не е изразходван финансов ресурс.

Мярка 6.4. Стимулиране активен и открит диалог между местната власт, неправителствения сектор и бизнеса за постигане на ефективен баланс между публичния и частния интерес

В ОПР тази мярка не е обезпечена с конкретни проекти, затова не е определен и финансов ресурс за нейното изпълнение. Официалният интернет портал на община Велико Търново осигурява базовите предпоставки за взаимодействие между трите сектора. Структурата, функционалността и разнообразното съдържание на портала

предоставят информация за различни проблеми, необходими инициативи и инвестиции, свързани с развитието на градската среда и икономиката.

Посочената Инвестиционна програма е пример за успешен диалог между различни страни. В резултат на проведените срещи е взето съвместно решение за разпределение на разходи между обществени и икономически зони в град Велико Търново.

В рамките на мярката не е изразходван финансов ресурс.

Мярка 6.5. Активизиране на междуобщинското сътрудничество между Велико Търново, Горна Оряховица и Лясковец за повече инициативи и инвестиции в сферата на транспорта, логистиката и конкурентните производства;

В ОПР тази мярка не е обезпечена с конкретни проекти, затова не е определен и финансов ресурс за нейното изпълнение. Дефинирането на конкретни проекти, които да са предпоставка за кооперирането на посочените общини е една от причините за липсата на краен резултат. От друга страна за разлика от предходния програмен период (2007-2013г.) за периода на действие на ОПР 2014-2020г. не са налични източници за финансиране за реализиране на съвместни проекти с общините Горна Оряховица и Лясковец. През новия програмен период 2021-2027г. партньорството между съседни общини е препоръчително за реализиране на съвместни интегрирани териториални инвестиции. Затова при разработване на ПИРО се препоръчва да бъдат предвидени мерки и проекти за реално междуобщинско сътрудничество по конкретни теми, които ще допринесат за преодоляване на регионалните различия.

В рамките на мярката не е изразходван финансов ресурс.

Мярка 6.6. Създаване на партньорска мрежа между образователните институции, бизнеса и община Велико Търново за съвместно планиране на учебните програми и прилагане на метода „учене чрез работа“

През периода не е постигнат напредък по реализиране на трите проекта, включени в мярката, свързани със съвместно планиране на учебните програми и прилагане на метода „учене чрез работа“.

В рамките на мярката не е изразходван финансов ресурс.

Мярка 6.7. Стимулиране на сътрудничество между културните институции, креативната индустрия, частните собственици и туристическия бранш, координирани от Общинската администрация във Велико Търново

Важна предпоставка за подобно сътрудничество е създаденият през 2016 г. обществено-експертен съвет по култура. На практика чрез него се обезпечава

функционирането на партньорска мрежа за регламентиране, инициране и реализиране на проекти в сферата на културното наследство.

През периода е постигнат напредък по реализиране на един от проектите, който след постигнат консенсус е трансформиран в Стратегия за развитие на културата в община Велико Търново (2020-2030), в която са изведени стратегическите приоритети, свързани с идентичността, образованието в областта на културата, развитието на културните и творчески индустрии и културния туризъм. Чрез този тип стратегия с постига пълноценно изпълнение на мярката.

Изпълнението е със средствата осигурени от бюджета на Община Велико Търново.

Мярка 6.8. Подкрепа за създаване и изграждане капацитет на икономически клъстери на базата на широки партньорства между местната власт, университетите, бизнеса и неправителствения сектор;

Мярката е обезпечена с един проект „Инициативи и подкрепа за създаване на клъстърни структури за управление на икономически дейности, които имат перспектива за развитие в общината“, като не са посочени конкретни действия в смисъл на изпълними проекти, за които може да бъде осигурено финансиране.

В рамките на мярката не е изразходван финансов ресурс.

Мярка 6.9. Доразвиване и обогатяване на вече съществуващия междуобщински туристически продукт до общ регионален продукт

В рамките на отчетния период са създадени 5 тематични и надобщински туристически продукта, чиито акцент са забележителностите и туристическата инфраструктура в община Велико Търново. Част от изпълнението на мярката е успешното популяризиране и приложение на резултати от проекти, предхождащи разработването на ОПР.

Принос за формиран и популяризиране на регионалния туристически продукт с фокус община Велико Търново има реализирането на проект „CultTour - културно /градинско/ наследство като фокусни точки за устойчив туризъм“, реализиран в партньорство с Община Авриг, Румъния- водещ партньор, Община В.Търново, България; Окръжен съвет, Сибиу, Румъния; „Фондация „Самюел Брюкентал“, Сибиу, Румъния; Специализирано висше училище Кремс, Австрия; Институт по ландшафтна архитектура, Австрия; Технически университет, Берлин, Германия; Община Александрополис, Гърция; Регионален отдел за културно наследство - Регион Пулия, Италия.

Проектът е насочен към изпълнение на стратегия за опазване и поддържане на културното наследство (архитектура, паркове, открити пространства (градини) прилежащи към културни наследства и т.н.), и тяхното социализиране и модернизиране, обвързано с професионално обучение в сферата на туризма,

покриващо международни стандарти, чиято необходимост се разраства непрекъснато в района на Югоизточна Европа.

Изпълнението е със средствата от фондовете на ЕС и национално и общинско съфинансиране.

Проекти, допринасящи за приоритет 6 без обвързването им в конкретна мярка.

В ОПР са включени три проекта, които не са обвързани с конкретни мерки, но допринасят за цялостното изпълнение на приоритета.

През периода на действие на ОПР са реализирани проекти, свързани с повишаване на професионалната квалификация и развитие на специфични компетентности на служители и ръководители от общинската администрация в община Велико Търново. За периода 2014-2020г. през курсове за преквалификация и обучения са преминали 706 души, което средногодишно е 101 човека, при планирани в ОПР 25 души годишно.

Община Велико Търново изпълнява ролята и на бенефициент, и на Междинно звено за ефикасно и ефективно използване на възможностите за финансиране по Приоритетна ос 1 на ОПРР 2014-2020 за постигане на интегриран подход при градското възстановяване и развитие на Велико Търново. В резултат на натрупания опит общинската администрация доусъвършенства капацитета си за новите си функции, като успешно работи по инвестиционната програма, участва в програми за обмен на опит и добри практики.

С работата по проект „Европейска академия“ се дава възможност на различни обществени групи да участват в политическите процеси на ЕС, обединяващи Европа. Проектът популяризира добрите практики и възможности как политици и граждани могат да се ангажират с въпроси на Съюза. Инициативата предоставя на граждани, местни и регионални и политици от 13 държави знания и инструменти, подкрепящи активното гражданство и философията на демократичния съюз. Община Велико Търново реализира проекта в партньорство с институции и организации от 13 държави: България, Италия, Белгия, Испания, Португалия, Малта, Словения, Унгария, Хърватия, Австрия, Черна гора, Полша и Латвия.

Важно място заемат и проекта „Обучения за управленските екипи за организация и управление на проекти“, в изпълнението на който определяща роля има Областния информационен център – Велико Търново. Основните дейности са насочени към популяризиране на Кохезионната политика на ЕС и Споразумението за партньорство, предоставяне на актуална и достоверна информация за възможностите по програмите, в периода 2014-2020 г., съфинансирани от ЕСИФ. ОИЦ – Велико Търново предоставя четири основни вида услуги – информационни, експертни, комуникационни и логистични с цел гарантиране на равен и лесен достъп до информация и насърчаване активността на потенциални бенефициенти. От друга страна ОИЦ–Велико Търново популяризира и участва в различни инициативи на ЕК

за Обществени консултации за Кохезионната политика и средствата от ЕС в областта на ценностите и мобилността след 2020 г.

През отчетния период Община Велико Търново устойчиво продължава развитието на хармонични взаимоотношения и пълноценни връзки с международните партньори на община Велико Търново.

Идеята за създаване и функциониране на Общинска полиция в съответствие с разпоредбите на Закона за МВР не е реализирана. Следва да се подчертае доброто взаимодействие между Община Велико Търново и Районно управление-Велико Търново към ОД на МВР и реализиране на съвместни кампании, инициативи и др.

Изпълнението е със средствата от фондовете на ЕС, национално съфинансиране и други донорски програми.

1.3. Отчитане актуалните стойности на индикаторите от ОПР

Постигнатата степен на изпълнение и ефективността е извършена въз основа на дефинираните индикатори за оценка и наблюдение. Съществена част от оценката на плана се базира върху системата от индикатори за оценка на изпълнението му и мерките за мониторинг и контрол. За целта е извършен преглед и задълбочен анализ на системата от индикатори. Възможност за извеждането на обективни индикатори е осигурено и от направената оценка за степента на финансово изпълнение на проектите. Разгледани са индикаторите с достоверен източник на информация към момента на изготвяне на оценката. **Постигнатите стойности показват висока степен на изпълнение за целите и приоритетите на плана.** Въпреки, че наличните към момента статистически данни от НСИ са за 2019г., значителна част от заложените икономически и социални индикатори са преизпълнени. Информационното осигуряване на останалите индикатори е свързано с дейността на ресорите в общинска администрация, които са предоставили данни. Част от индикаторите се проследяват с натрупване, а други - на годишна база.

Определените индикатори за въздействие, освен че измерват реализацията на зададените цели, отразяват и очаквания синергичен ефект от изпълнението на заложените мерки по приоритетни области. В този смисъл, те надграждат тези за резултат, като стремежа е да покажат цялостно ситуацията в общината.

Таблица 2. Индикатори за въздействие

Индикатор за въздействие	Мерна единица	Източник на информация	Базова стойност (2012 г.)	Целева стойност	Отчетена стойност (2019/2020г.)	Степен на изпълнение
Стратегическа цел 1: Висока международна популярност на съхранено и изявено многообразие на природното и културното наследство						
Реализирани нощувки от чужденци	брой	НСИ	57 202	80 000	93 908	117%
Дял на реализираните нощувки от чужденци от общия брой реализирани нощувки в общината (%)	процент	НСИ	28	36	31	87%
Дял на приходите от туризъм и култура спрямо общите приходи на нефинансовите предприятия в общината ¹	процент	НСИ	2,66	4,1	3,4	82%
Общ брой туристически забележителности, включени в туристически маршрути	брой	Община ВТ	x	25	59	236%
Брой реализирани проекти, свързани с опазването на културното наследство и развитието на културен туризъм	брой	Община ВТ	x	7	9	129%
Стратегическа цел 2: Икономически растеж, основан на допълващи се дейности и продукти, местно предприемачество, външни инвестиции и активна връзка между образование и бизнес						
Разходи за придобиване на ДМА	хил. лв.	НСИ	117 354	123 500	214 378	174%
Дял от произведената продукция от общата продукция за областта	процент	НСИ	42,3	45	44% ²	98%
Брой нефинансови предприятия в общината	брой	НСИ	4 796	5 300	5 182	98%
Стратегическа цел 3: Подобрена жизнена среда в градовете и селата, обезпечени с качествени публични услуги и добро управление						
Изпълнение на бюджета предвиден в ИПГВР	процент	Община Велико Търново, ИСУН	0	60	65	108%

¹ Бележка: Използвани са нетните приходи от продажба на: I) хотелиерство и ресторантьорство и R) култура и спорт)

² Бележка: данни към 2018г.

Индикатор за въздействие	Мерна единица	Източник на информация	Базова стойност (2012 г.)	Целева стойност	Отчетена стойност (2019/2020г.)	Степен на изпълнение
Обем на привлечените средства по ОПРР и ОПСОС	млн. лв.	Община Велико Търново, ИСУН	0	60	53	88%
Естествен прираст на 1 000 души от населението	промила	НСИ	-3,9	-3	-5.6	-
Стратегическа цел 4: Засилена роля на регионален център и фокус на междуобщински инициативи и продукти						
Брой разработени междуобщински програми, проекти, стратегии и др.	брой	Община ВТ	x	>5	26	520%
Относителен дял на приходите от дейността на предприятията в общината спрямо общите за област Велико Търново	процент	НСИ	45,6	49	47,2% ³	96%
Създадени регионални туристически продукти	Община ВТ	Община Велико Търново	x	>4	5	120%

Индикаторите за резултат разглеждат количествено измеримите мерки от състава на приоритетните области. Индикаторите се фокусират върху предполагаемите резултати и следствия от предвидените дейности и проследяват динамиката в общинското развитие. Комбинирани са разнообразни източници на информация, предоставящи точна и осъвременена информация за следените от индикаторите характеристики. Подборът на индикаторите спрямо спецификата на стратегическите цели и приоритети, в съчетание с техния оптимизиран брой, позволяват успешното прилагане на системата от индикатори по време на изпълнението на плана и особено при подготовката на планираните оценки.

Таблица 3. Индикатори за резултат

Индикатор за въздействие	Мерна единица	Източник на информация	Базова стойност (2012 г.)	Целева стойност	Отчетена стойност (2019/2020г.)	Степен на изпълнение
Приоритетна област 1: Градове и фокуси на растеж						
Дължина на общинските пътища в добро състояние (вкл. отлично),	км	Община ВТ	30	50	41	82%

³ Бележка: данни към 2018г.

Индикатор за въздействие	Мерна единица	Източник на информация	Базова стойност (2012 г.)	Целева стойност	Отчетена стойност (2019/2020г.)	Степен на изпълнение
според класификацията на общинската администрация						
Брой модернизирани производствени сгради	брой	Община ВТ	0	>15	15	100%
Брой ново разкрити работни места в обновени производствени територии	брой	Община ВТ	0	>250	150	60%
Дял на произведената продукция в отрасъл транспорт и складови дейности, от общата за областта	процент	НСИ	63,82	66	63,7% ⁴	96%
Брой предприятия, упражняващи икономическа дейност „транспорт, складиране и пощи“	брой	НСИ	179	228	235	103%
Брой реконструирани (обновени) публични пространства	брой	Община ВТ	0	20	28	140%
Брой проекти, изпълнени в рамките на зоните за интегрирано градско възстановяване	брой	Община Велико Търново, ИСУН	0	>50	88	176%
Реализирани инвестиции в съществуващите индустриални зони	млн. лв.	Община ВТ	0	>4	43	1075%
Брой спортни площадки, отговарящи на европейските изисквания	брой	Община ВТ	x	>60	28	47%
Реализирани кампании за реклама на Велико Търново като място за инвестиции, образование и живеене	брой	Община ВТ	0	12	13	108%
Дял на хората с висше образование в общината (период на отчитане - 10 години)	%	НСИ	25,3	29	29	115%
Инвестиции в научно-изследователска и развойна дейност	хил. лв.	НСИ	15 738	2 754	8 625	313%
Приоритетна област 2: Села и периферни територии						
Приходи от дейност „селско, горско и рибно стопанство“ ⁵	хил. лв.	НСИ	108 546	130 000	84 237	65%
Брой реализирани проекти за рехабилитация и изграждане на техническа инфраструктура в селата	брой	Община ВТ	0	>20	6	30%
Брой обществени сгради в селата, с внедрени мерки за енергийна ефективност	брой	Община ВТ	0	>20	19	95%

⁴ Бележка: данни към 2018г.

⁵ Бележка: Ползвани са нетни приходи от продажби в сектор (А) от НСИ

Индикатор за въздействие	Мерна единица	Източник на информация	Базова стойност (2012 г.)	Целева стойност	Отчетена стойност (2019/2020г.)	Степен на изпълнение
Брой на обезлюдените села в общината	брой	НСИ	22	22	22	100%
Приоритетна област 3: Равни възможности						
Брой легла в болничните заведения на 10 000 души от населението	брой	НСИ	108,26	150	370	247%
Капацитет на домовете за социални грижи (специализирани институции)	брой	Община ВТ	497	410	816	199%
Капацитет на социалните обекти от резидентен тип	брой	Община ВТ	138	620	452	73%
Брой ученици, записани в професионални гимназии	брой	Община ВТ	2075	2150	1943	90%
Брой лица, обхванати от проекти за интеграция на рискови социални групи на пазара на труда	брой	Община ВТ	x	>70	549	784%
Реализирани проекти за подобряване на социалните услуги	брой	Община ВТ	43	>100	57	57%
Приоритетна област 4: Ресурси и продукция						
Дял на отсортирания отпадък от общото количество събран боклук в общината (рециклиран отпадък на РСОУ)	%	Община ВТ	42,80	55 ⁶	33	60%
Брой на пунктовете за наблюдение на шума, измерили нива в диапазона 68-72 dB	брой	Община ВТ	6	4	5	125%
Средногодишна норма на ФПЧ10	µg/m ³	РЗИ	46,38	44,6	31,29	Постигнат подобър показател на намаляване
Средногодишна норма на ФПЧ2,5	µg/m ³	РЗИ	31,65	30,78	21,84	Постигнат подобър показател на намаляване
Брой превозени пътници в обществен транспорт/годишно	брой	Община ВТ	3430000	3650000	3147683	86%
Гъстота на фирмите на 1 000 човека ⁷	брой/1000	НСИ	54,2	57	59,5	105%
Брой публични сгради с внедрени мерки за енергийна ефективност	брой	Община ВТ	0	>45	38	84%
Лица над 30 г. преминали (пре) квалификационен курс	брой	Община ВТ	0	>250	874	349%
Приоритетна област 5: Наследство и туризъм						

⁶ Бележка: Целева стойност, включваща и разделно събрания отпадък от оператори

⁷ Бележка: Брой фирми на 1 000 човека спрямо население към 31.12.2019 (НСИ)

Индикатор за въздействие	Мерна единица	Източник на информация	Базова стойност (2012 г.)	Целева стойност	Отчетена стойност (2019/2020г.)	Степен на изпълнение
Брой указателни табели в градската среда, ориентирани към културното наследство	брой	Община ВТ	х	>100	45	45%
Брой на установените културно-опознавателни маршрути	брой	Община ВТ	х	>7	15	214%
Средногодишно проведени културни събития	брой	Община ВТ	х	>150	151	101%
Реализирани нощувки годишно	брой	НСИ	203 856	250 000	301 221	120%
Разработени и актуализирани документи (стратегии, планове и програми), регламентиращи интегрираното управление на културното наследство, защитените територии и зони.	брой	Община ВТ	3г.	6	2	34%
Приоритетна област 6: Управление, партньорства и връзки						
Брой на предлаганите е-услуги в общината, в т.ч. осигурен достъп до единен портал за достъп до електронни услуги	брой	Община ВТ	117	150	147	98%
Брой реализирани проекти, съвместно с общините Горна Оряховица и Лясковец	брой	Община ВТ	0	>3	0	0%
Общински служители преминали, курсове за повишаване на квалификацията	брой	Община ВТ	х	>25	101	404%
Проекти, реализирани съвместно с НПО	брой	Община ВТ	0	>7	13	186%

II. ОЦЕНКА НА ОБЩОТО ВЪЗДЕЙСТВИЕ

Актуалност и адекватност на общинския план

Шестте приоритета на ОПР Велико Търново 2014-2020г. доказват пълен обхват и адекватност спрямо потребностите и възможностите за финансиране. Същото не важи за по-ниските нива на стратегическия пакет – мерките и проектите. Още в етапа на разработване съществува риска от неизпълнение на мерките. Някои от тях не са обезпечени с конкретни дейности/проекти/инициативи, което е предпоставка за пасивност по отношение на ресурсното и финансовото им обезпечаване. Наблюдава се и смислово дублиране на мерките, като разликата е само в начина на дефиниране. Същевременно има реализирани проекти, които не намират кореспонденция със специфична цел или мярка, но са във фокуса на европейското финансиране, което води до извода, че стратегическото планиране на местно ниво следва да се прави при ясна европейска и национална политика и финансова рамка за съответния програмен период.

ОПР Велико Търново 2014-2020г. е идентифицирал правилно и пълно актуалните проблеми, нуждите и потенциалите на общината. Междувременно, в подкрепа на ОПР е разработен и приложен пакет от секторни стратегии и програми – 26 документа, чрез които Община Велико Търново реализира проекти и инициативи. Община Велико Търново е една от малкото общини в България, която изпълнява собствена програма за подобряване качеството на атмосферния въздух и са постигнати по-добри показатели от планираните в ОПР.

Приоритетите на ОПР разкриват висока степен на съответствие тези на Европа 2020, което означава, че стратегическият пакет на този план с изтекло действие е все още актуален.

Резултати от изпълнението

Оценката на изпълнението на приоритетните области и целите е добра. Най-слабо е изпълнението на Приоритетна област 2. Села и периферни територии, като основната причина е задълбочаващия се дисбаланс между общинския център и селата от една страна и от друга заради голямата разлика между остойностените потребности и налични/ прогнозируеми ресурси – приоритетно от общинския бюджет. Реализацията на много от идентифицираните мерки и проекти конкретно по този приоритет следва да се пренесе в новия планови период, като това с особена сила важи за ВиК сектора.

Като цяло е важна констатацията, че е постигнато осезателно/ необратимо движение към постигане на всички цели и приоритети на ОПР.

Оценка на развитието в съвременния контекст

Велико Търново успя да затвърди позицията си на динамично развиваща се община в България. Най-голям принос за това има общинският център – град Велико Търново, който е пресечна точка на две главни урбанизационни оси, една от старите български столици, значим университетски, културен и туристически център, високо ниво на предоставяните услуги, висока значимост на голяма част от показателите, демографска стабилност. В периода 2014–2020 г. град Велико Търново е единственият град в Северен централен район, който увеличава населението си.

Гр. Велико Търново е с нараснал потенциал за преминаване от 3-то към 2-ро йерархично ниво. Със своето развитие гр. Велико Търново е равностоеен партньор на доминиращите два големи града в северна България – Русе и Плевен.

С положителни тенденции са параметрите: БВП – ръст от 42% (11071 през 2019г. спрямо 7777 през 2014г.⁸); доходи на населението – средна брутна годишна работна заплата – ръст от 48% (2014г. – 8135лв. спрямо 2019 г. – 12071лв.); намаляване на безработицата - 2,8% в края на 2019г. спрямо 6% през 2014г.); подобряване на бизнес инфраструктурата, предоставянето на социални услуги, жилищна задоволеност, енергийна ефективност, ползване на ИКТ и др.

Задълбочават се вътрешнообщинските различия – град – села. През следващия програмен период е необходимо да се работи за намаляване на неравенствата чрез спомагане реализацията на полицентричния модел за пространствено развитие на националната територия. Определяща роля ще имат вторичните опорни центрове – град Килифарево и град Дебелец, както и обитаемите села в общината.

Административен капацитет

Административният капацитет на Община Велико Търново е значително повишен. Атестат за това е привлечения финансов ресурс от структурните и инвестиционни фондове на ЕС, както чрез действащите оперативни програми в България, така и по трансгранични програми, програми за международно сътрудничество (INTERREG), програми на Европейската комисия, чрез Финансовия механизъм на Европейското икономическо пространство (ФМ на ЕИП).

Резултат от компетентността на общинската администрация са реализираните международни проекти в партньорство с общини, неправителствени организации и др. от страни членки на ЕС. Община Велико Търново успешно разработва, кандидатства и печели европейски проекти на конкурентен принцип. И това е резултат от високата експертиза за управление на европейски средства на администрацията, високия професионален опит и отдаденост на експертите в общинската администрация, пряко ангажирани с работата по проекти.

---

⁸ Бележка: По данни на ТС-Север, които са предоставени само на ниво област

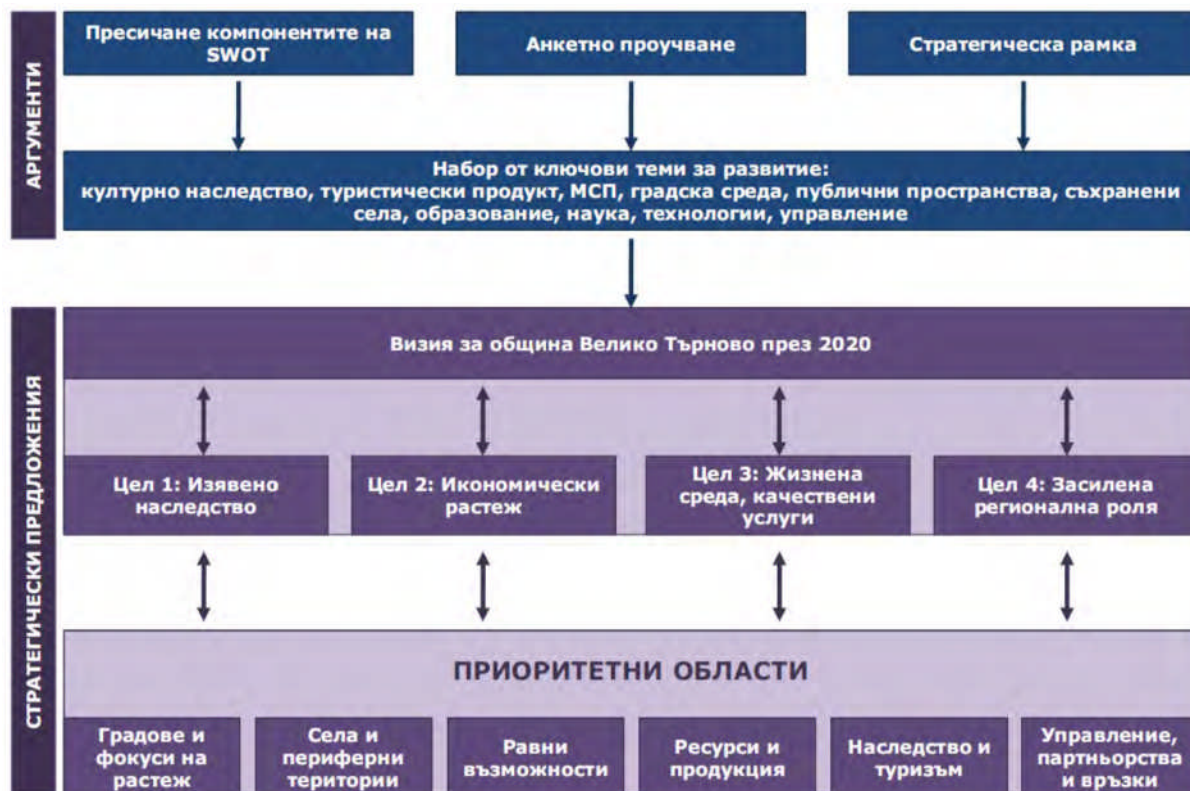

III. ОЦЕНКА НА ЕФЕКТИВНОСТТА И ЕФИКАСНОСТТА НА ИЗПОЛЗВАНИТЕ РЕСУРСИ

Анализ на финансовото изпълнение на ОПР

В настоящата точка се разглежда финансовото изпълнение на ОПР по 6-те приоритетни области, допринасящи за изпълнението на четирите главни стратегически цели.

Фигура 8. Подход и структура на стратегическата част на ОПР⁹

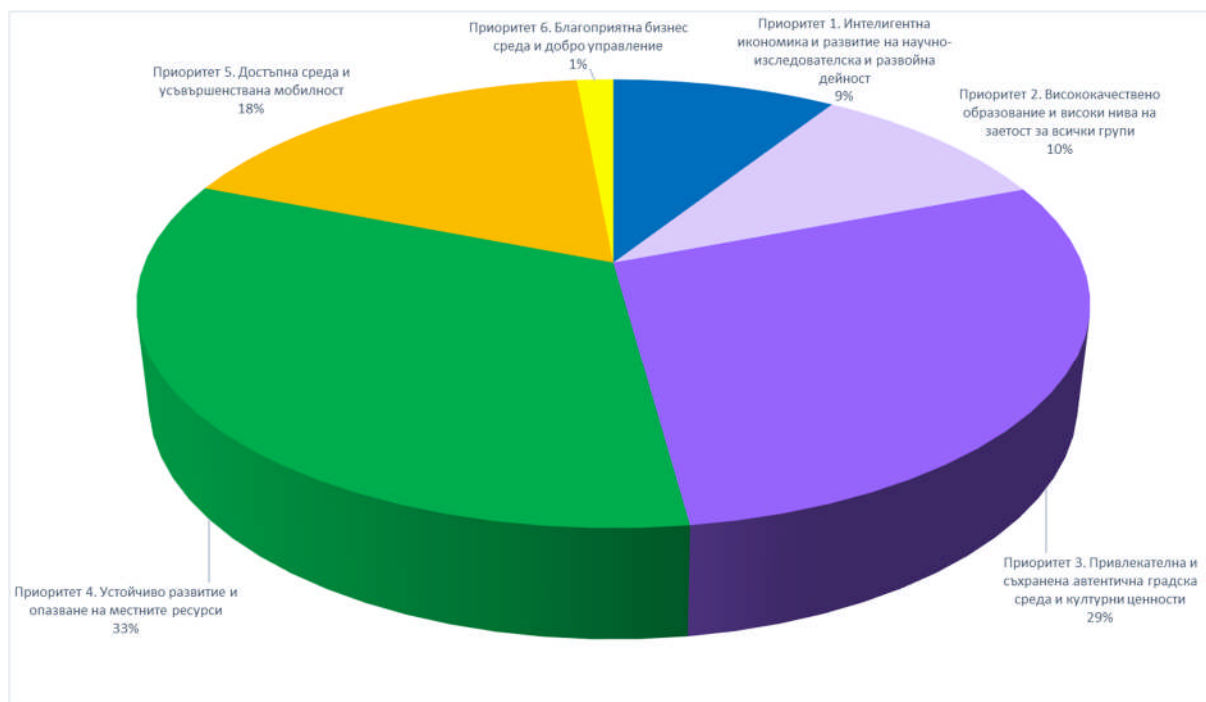
Четирите стратегически цели очертават бъдещите състояния, към които са насочени конкретните мерки, проекти и ресурси, дефинирани от общинския план за развитие. В този смисъл те са логическо и смислово продължение на визията на общината – четирите цели заедно съставят визията. По този начин избраните цели са взаимосвързани и взаимно подкрепящи се.

Стратегическите цели имат ясен фокус – избегнато е тяхното прекалено обхватно формулиране и опасност от неефективно разпределение на ресурсите по време на предстоящото им реализиране.

Всеки един от приоритетите е свързан с конкретна приоритетна област на развитие.
Общата стойност на реализираните проекти е 198 040 000 лева.

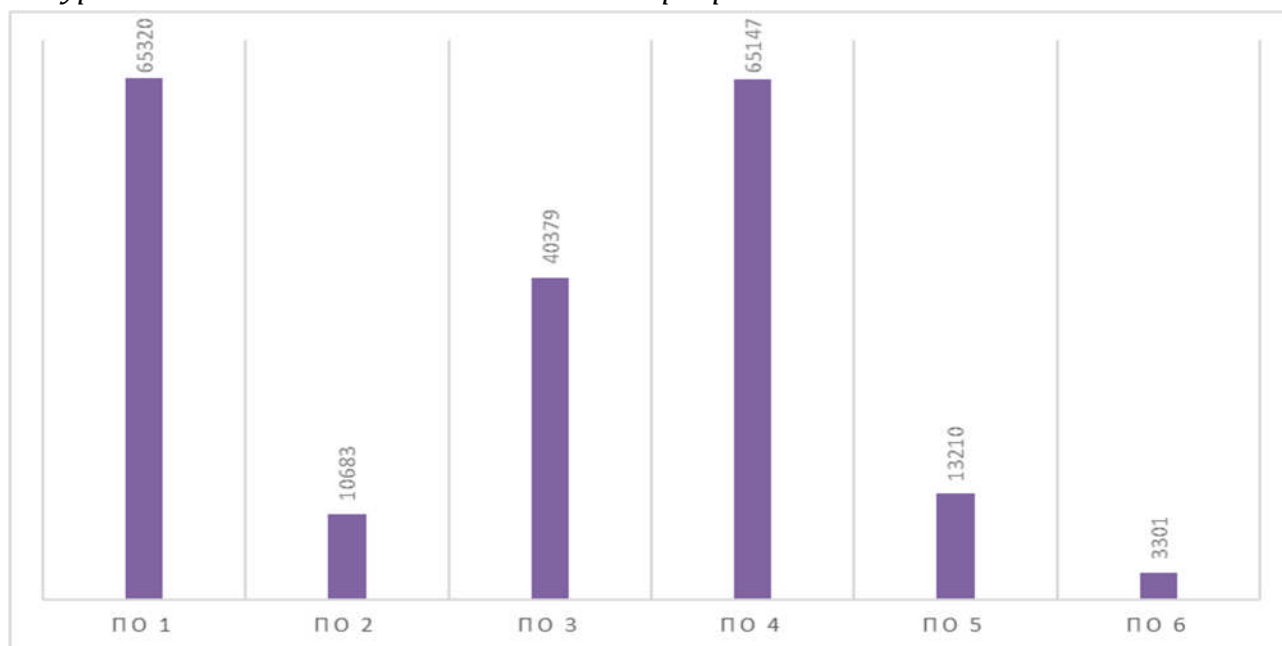
⁹ Източник: ОПР на Община Велико Търново за периода 2014-2020г

Фигура 9. Финансово изпълнение на проектите в ОПР по приоритети

Най-много проекти и инициативи са проследени в приоритетна област **1. „Градове и фокуси на растеж“**, която концентрира проекти за подобряване на транспортната инфраструктура и свързаност, подобряване градската среда в индустриалните зони и публичните открити пространства (пешеходни пространства, градини, спортни и детски площадки) и сгради. Стойността на изпълнените проекти е 65 320 000 лв.

Фигура 10. Финансово изпълнение на ОПР по приоритетни области в хил.лв.

Близка по инвестиции е приоритетна област **4. „Ресурси и продукция“**, в която са включени проекти за енергийна ефективност, рекултивация на депа, привличане на частни инвестиции и инициативи. Следва да се отбележи големия дял на частните проекти, финансирани по Оперативна програма „Конкурентоспособност и иновации“ и Оперативна програма „Развитие на човешките ресурси“. Формираният от изпълнението бюджет е 65 147 000 лева.

Приоритетна област **3. „Равни възможности“** съсредоточава усилията за подобряване на социалната сфера, здравеопазването и образованието. Постигнатият финансов резултат е 40 379 000 лева.

Приоритетна ос **5. „Наследство и туризъм“** представена от множество инициативи, които в голямата си част са без остойностен бюджет. Финансовото изпълнение е 13 210 000 лева, които са за реализирането на инфраструктурни проекти по културната инфраструктура от една страна и високите разходи за провеждане на културни събития на открито и закрито.

По Приоритетна област **2. „Села и периферни територии“** финансовото изпълнение е 10 683 000 милиона лева, като са реализирани проекти за реконструкция улична мрежа на територията на кметствата и кметските наместничества на територията на Община Велико Търново; внедряване на мерки за енергийна ефективност в сгради общинска собственост на територията на кметствата и кметските наместничества и облагородяване на обществени пространства, в т.г. детски и спортни площадки. Върху отчитаните стойности силно влияние оказва реализирането на проекти за социална инфраструктура.

Най-малко финансов ресурс е инвестиран в Приоритетна област **6. „Управление, партньорства и връзки“**, като формираният от изпълнението резултат е в размер на 3 301 000 лв., в резултат от надграждане на съществуващата и изграждане на нови инструменти на електронното управление в община Велико Търново, лицензи, софтуер, закупуване на нова техника др.

Разпределение на финансовите ресурси по източници

Най-голям дял от получените средства са от структурните и кохезионни фондове на ЕС - 45% (89 291 000 лева), следвани от осигурения финансов ресурс от Републиканския бюджет, вкл. средствата за национално съфинансиране - 21% (41 534 000 лв.). Значително малък е ресурсът, който Община Велико Търново отделя за съфинансиране на проекти от ЕС - 2% (4 221 000 лв.) срещу привлечени и реализирани над 89 милиона лева.

По сериозен дял от бюджета на общината е концентриран в изцяло собствените средства - 12% (24 122 000 лв.), като близо половината от тях са насочени към селата от общината за преодоляване на териториалния дисбаланс.

Фигура 11. Разпределение на финансовите ресурси по източници общо за ОПР

По национални програми свързани основно със социални и образователни проекти е привлечен финансов ресурс 20 775 000 лв. (11%). Следва да се подчертае сериозният принос на бизнеса, допринесъл за постигане на целите на плана – 8% (15 233 000 лв.), които също са основно средства от европейските фондове чрез ОПИК и ОПРЧР. На практика това е реална инвестиция в подобряване бизнес климата в общината – за енергийна ефективност на производствени сгради, за внедряване на модерни технологии и оборудване, за преквалификация на персонала и запазване на работните места. От други инвестиционни фондове за реализиране на проекти са привлечени 2 865 000 лева (1%).

Фигура 12. Разпределение на финансовите ресурси по източници и приоритети

Най-голям дял от получените средства от структурните и кохезионния фонд на ЕС са реализирани за проекти от следните приоритетни области: ПО1. Градове и фокуси на растеж; ПО3. Равни възможности; ПО4. Ресурси и продукция. Следва да се отбележи, че благодарение на разходване на собствени средства чрез инвестиционните програми на Община Велико Търново е осигурен ресурс по приоритетна област ПО2. Села и периферни територии и ПО5. Наследство и туризъм.

Обобщение на организационните ресурси за изпълнение и наблюдение

Към момента, изпълнението на ОПР се осъществява чрез дейността на отделните ресурси на общинска администрация при координиращата роля на дирекция „Проекти и програми“. Сред приложените инструменти за изпълнение и наблюдение на ОПР се открояват годишните отчети за Мандатната програма. Прави впечатление, че малкият набор на приложените инструменти е свързан с обща ефективност на плана и много висока ефективност за приоритетите, обвързани основно с работата на общинската администрация.

Описание на съответствието между разходите и очакваните ползи

Изпълнените проекти и постигнатите индикатори показват висока резултатност в изпълнението на ОПР, обвързана с подобрени показатели за интегрирано и устойчиво градско развитие. Анализираните проекти в Община Велико Търново имат пълно съответствие със стратегическата рамка, като допринасят за постигане на целите и мерките. За значителна част от мерките има преизпълнение на финансовите стойности и на реализираните проекти. Това дава основание да се даде положителна оценка относно съотношението между направените разходи и очакваните/постигнатите ползи.

**IV. ИЗВОДИ И ПРЕПОРЪКИ ОТНОСНО
ПРОВЕЖДАНЕТО НА ПОЛИТИКАТА ЗА
РЕГИОНАЛНО И МЕСТНО РАЗВИТИЕ**

Основни изводи

По отношение на проектите

- (1) значителен общ брой отчетени проекти и инициативи;
- (2) небалансираност между изпълнението на отделните приоритетни области;
- (3) висока степен на изпълнение на част от приоритетни области 1. Градове и фокуси на растеж – 59,76%; ПОЗ. Равни възможности - 41,56%
- (4) по-ниска степен на изпълнение за някои приоритетните области и мерки поради липсата на приложим източник на финансиране през периода на изпълнение на ОПР;
- (5) привлечени средства от различни европейски източници за финансиране на проектите в ОПР - 45% от реализирания финансов ресурс.
- (6) важна роля на собствените средства и централния бюджет, насочен приоритетно към техническата инфраструктура, вкл. изграждане на нова;
- (7) основен източник за реализиране на проекти по ПО2. Села и периферни територии е общинския бюджет, в резултат на което има остър дефицит;
- (8) много висока активност на Община Велико Търново в трансгранични партньорства;

По отношение на индикаторите

- (1) висока степен на изпълнение на целите и приоритетите на ИПГВР според отчетените индикатори;
- (2) добро общо социално-икономическо състояние в общината.

Координация в изпълнението

Оценката на вътрешната съгласуваност и координацията на изпълнението на ОПР е много добра. Процесът на планиране е бил координиран, всеобхватен и отворен/гъвкав. Йерархичната съподчиненост и съответствието със сродните стратегически документи са пълни. Координацията със секторните политики и програми на общината е добра. В допълнение, регионалното планиране в общината е интегрирано с устройственото.

Мониторинг

Планът не е актуализиран. Извършена е междинна оценка през 2017 г. Детайлно отчитане за изпълнението на общинските политики на годишна основа се осъществява чрез годишни отчети на Мандатната програма на кмета на общината. Приложен е адекватен набор за планиране и регулярно отчитане изпълнението на ОПР, в т.ч. и нормативно регламентираната Междинна оценка.

Препоръки за следващия програмен период

Планът за интегрирано развитие на общината за периода 2021-2027 г. съвместява в рамките на един документ елементите на общинския план за развитие (ОПР) и интегрирания план за градско възстановяване и развитие (ИПГВР), които действат за периода 2014-2020 г.

ПИРО се изработва за цялата територия на общината, *като могат да се определят зони за прилагане на интегриран подход* за удовлетворяване на идентифицираните нужди и за подкрепа на потенциалите за развитие и на възможностите за коопериране със съседни общини.

ПИРО се разработва за 7 –годишен период на действие, който съвпада с периода на действие на Интегрираната териториална стратегия за развитие на статистическият район. Плановият период обхваща 2021 – 2027г.

Изведените препоръки нямат задължителен характер.

Общи препоръки

В следващия програмен период да не се визира само процесът на „урбанизация“, а да се адресират мерки и към съхраняване на обработваемата земя – важен аспект на балансираното развитие на общината, който следва да стане модерния аграрен сектор;

По отношение на съдържанието на проекти

(1) Да се включат партньорски проекти със съседни общини и други заинтересовани страни, които имат потенциал да се реализират чрез интегрирани териториални инвестиции.

(2) Необходимо е проектите, които се включват в ПИРО да бъдат с ясно определени партньори и конкретни ангажименти по тяхната реализация, като фокусът на вниманието следва да бъде върху възможностите за изграждане на публично-частни партньорства и реализацията на проектни идеи с участието на публичния сектор, насочени към подобряване на физическата среда и на услугите, предоставяни на гражданите и бизнеса;

(3) Да бъдат ясно описани проектите с готови инвестиционни проекти и да бъде прецизирана възможността за реализиране на проекти на инженеринг, съобразно тяхното местоположение, източници на финансиране и др.

(4) Проектите да бъдат групирани в съответствие с обхвата на мерките и приоритетните области с цел по-лесна проследимост на ефективността и ефикасността;

По отношение на наблюдението и изпълнението

(1) Да се приложи по-ясна система от индикатори, съдържащи изходни и целеви стойности, както и достъпни източници на достоверна информация. В ПИРО индикаторите да бъдат съобразени с общите индикатори в областта на

регионалната политика и за постигане на растеж и заетост чрез ЕСИФ за периода 2021-2027 г. (Съгласно проекта на Регламент за ЕФРР за периода 2021-2027).

(2) Типът индикатор, за продукт или за резултат, следва да обхваща физическите характеристики (параметри) по отношение реализацията на поставените цели и приоритети за развитие, като стойностите им могат да бъдат абсолютни или относителни. Това ще създаде обективна база за отчитане на напредъка на изпълнение на плана.